

Raport Ryzyka Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

za rok
2011

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
Słownik użytych pojęć i skrótów	4
1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem.....	6
2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych.....	21
3. Informacje dotyczące funduszy własnych	22
4. Informacje z zakresu przestrzegania wymogów kapitałowych, o których mowa w art. 128 ustawy - Prawo bankowe	24
5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia.....	31
6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta.....	38
7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem.....	40
8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów	42
8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego.....	42
9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów kapitałowych metody wartości zagrożonej	43
10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego.....	43
11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym.....	43
12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego	45
13. Informacje w zakresie obliczania wymogów kapitałowych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem	46
14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów	47
15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego	47
16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego ..	49

Wstęp

Nowa Umowa Kapitałowa w ramach tzw. Filaru III - „Dyscyplina Rynkowa” zobowiązuje instytucje kredytowe do ogłaszania informacji o ich profilu ryzyka, sposobie zarządzania ryzykiem oraz poziomie kapitału utrzymywanego na pokrycie ryzyk występujących w prowadzonej przez nie działalności. Ma to doprowadzić do osiągnięcia przejrzystości i dyscypliny rynkowej oraz zapewnić stan uczciwej konkurencji między poszczególnymi bankami w całym sektorze.

Bank BPH S.A. jest unijną instytucją dominującą w rozumieniu Uchwały nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu wraz ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 368/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 12 grudnia 2010 r., Uchwałą nr 259/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r., Uchwałą nr 326/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. zmieniającymi uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, dlatego też niniejszy raport jest raportem skonsolidowanym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., który obejmuje Bank BPH S.A. (podmiot dominujący) oraz następujące podmioty zależne:

- a) BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
- b) BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Niniejszy dokument stanowi wypełnienie postanowień § 8 Polityki informacyjnej Banku BPH S.A. w zakresie adekwatności kapitałowej, wprowadzonej Uchwałą Zarządu Banku z 10 maja 2011 r., zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej z 17 maja 2011 r., dotyczącej zakresu ogłaszanych przez Bank informacji o charakterze jakościowym i ilościowym przedstawiających podejście Banku do zarządzania ryzykiem.

Słownik użytych pojęć i skrótów

Aktywa ważone ryzykiem - suma aktywów oraz ekwiwalentów bilansowych pozycji pozabilansowych przemnożonych przez odpowiadające im wagi ryzyka.

Bank, BPH - Bank BPH S.A.

Greki (współczynniki greckie) - oznaczają wrażliwość rynku opcji lub innych instrumentów pochodnych. Greckie współczynniki mierzą zmianę wartości opcji w stosunku do zmiany czynników wpływających na wartość opcji.

Grupa - Grupa Kapitałowa Banku BPH S.A.

Kapitał dostępny - regulacyjne fundusze własne określone w art. 127 ustawy Prawo bankowe.

Kapitał regulacyjny - kwota kapitału odpowiadająca minimalnemu kapitałowi regulacyjnemu, określone uchwałami wykonawczymi do art. 127 i 128 ustawy Prawo bankowe.

Kapitał wewnętrzny - kwota kapitału wymagana dla celów pokrycia wszystkich rodzajów zidentyfikowanego istotnego ryzyka związanego z działalnością Banku, zgodnie z apetytem na ryzyko Banku.

Kapitał wymagany - kapitał utrzymywany w Banku na pokrycie ryzyka - wyższa z dwóch wartości: kapitał regulacyjny lub kapitał wewnętrzny.

KNF - Komisja Nadzoru Finansowego.

Uchwała nr 208/2011 KNF - Uchwała nr 208/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań.

Uchwała nr 258/2011 KNF - Uchwała nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w banku.

Uchwała nr 387/2008 KNF - Uchwała nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania za stopniami jakości kredytowej.

Uchwała nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - Uchwała nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka z późniejszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 369/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 12 października 2010 r., Uchwałą nr 206/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 sierpnia 2011 r. zmieniającymi uchwałę Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz Uchwałą nr 324/2011 Komisji Nadzoru Finansowego zmieniającymi uchwałę Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz uchwałę w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

Uchwała nr 325/2011 KNF - Uchwała nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszeń funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku; oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych.

Ustawa Prawo bankowe - ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 z późn. zm.).

Vega - miara zmiany ceny opcji pod wpływem zmiany zmienności implikowanej.

Waga ryzyka - współczynnik odzwierciedlający ryzyko kredytowe ekspozycji, służący jako mnożnik przy wyliczaniu aktywów ważonych ryzykiem.

Wartość zagrożona - maksymalna strata wartości, jaka z określonym wysokim prawdopodobieństwem i w określonym okresie nie zostanie przekroczona.

Współczynnik adekwatności kapitałowej (współczynnik wypłacalności) - współczynnik, wyliczony jako stosunek regulacyjnych funduszy własnych (zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe) do minimalnych wymogów kapitałowych (zdefiniowanych w uchwałach wykonawczych do art. 127 i 128 ustawy Prawo bankowe) pomnożonych przez 12,5.

Współczynnik alfa (α) - współczynnik wykorzystywany do obliczania ekwiwalentu bilansowego transakcji pochodnych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta; stosowany jest w metodzie modelu wewnętrznego.

1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem

1.1 Struktura zarządzania ryzykiem

Zrozumienie i transparentność rozmiarów podejmowanych ryzyk są kluczowymi elementami strategii biznesowej Grupy, dlatego też zarządzanie ryzykiem jest jednym z podstawowych działań składających się na całość procesów zarządzania podejmowanych przez Zarząd.

Kluczowym elementem w procesie zarządzania ryzykiem w Grupie jest system zarządzania ryzykiem, rozumiany jako zbiór reguł i mechanizmów normujących procesy decyzyjne i kontrolne dotyczące identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka występującego w działalności Grupy. Zgodnie z przyjętymi w Grupie zasadami ładu korporacyjnego za opracowanie, funkcjonowanie i rozwój systemu zarządzania ryzykiem odpowiedzialny jest Zarząd. Zapewnia on w szczególności, aby system zarządzania ryzykiem funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz oparty był o pełną i przejrzystą dokumentację, tzn. aby działał na podstawie pisemnych strategii, polityk, procedur i instrukcji, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi i zatwierdzonych przez właściwe organy Grupy.

1.1.2 Podstawowe zasady

Proces zarządzania ryzykiem opiera się na następujących podstawowych zasadach:

- a) odpowiedzialność - kadra kierownicza i pracownicy muszą zidentyfikować i rozumieć ryzyka związane z ekspozycjami, za które odpowiadają, oraz ocenić ich konsekwencje i zastosować odpowiednie sposoby ograniczania tych ryzyk;
- b) zaangażowanie kierownictwa - Zarząd i Rada Nadzorcza, działając bezpośrednio lub poprzez powołane przez siebie organy, są aktywnie zaangażowane w zarządzanie ryzykiem, określając podstawowe zasady polityki zarządzania ryzykiem i nadzorując portfele określone zgodnie z zasadami segmentacji obowiązującymi w Grupie oraz zaangażowania indywidualnie istotne;
- c) ostrożność - w przypadku braku pełnej informacji lub niejasnej sytuacji przy podejmowaniu decyzji obciążonej ryzykiem lub też wątpliwości dotyczących sposobu stosowania metodyki obowiązuje zasada ostrożności;
- d) optymalizacja relacji ryzyka i rentowności - proces zarządzania ryzykiem promuje podejmowanie racjonalnych decyzji biznesowych opartych o zasadę równoważenia ryzyka i rentowności;
- e) zgodność z przepisami - wszelkie działania Grupy muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, wymogami nadzorczymi i regulacjami wewnętrznymi;
- f) nowe produkty - wprowadzenie nowych produktów lub linii biznesowych jest każdorazowo poprzedzone analizą i oceną związanych z nimi ryzyk jak również sposobów ich ograniczania do poziomu uzasadnionego biznesowo i akceptowalnego przez Grupę.

Proces zarządzania ryzykiem regulują pisemne procedury, w których określono jednostki organizacyjne i osoby odpowiedzialne za poszczególne etapy tego procesu oraz zakres ich zadań i obowiązków.

1.1.3 Odpowiedzialność

Zarząd Banku określa politykę w odniesieniu do ryzyk występujących w działalności Grupy i przyjmuje zasady kontroli i zarządzania tymi ryzykami. Zarząd określa również politykę ustanawiania limitów dla odpowiednich rodzajów ryzyka, a także procedury kontroli ryzyka. Wykonując te zadania Zarząd wspierany jest przez poszczególne komitety oraz niezależne jednostki powołane do kontroli i zarządzania ryzykiem.

W Banku działa szereg komitetów stałych:

- a) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa podejmuje decyzje lub przedstawia opinie dotyczące strategicznych aspektów zarządzania ryzykiem w ramach procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP - *Internal Capital Adequacy Assessment Process*) w Grupie, sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania kapitałem, w tym nad procesem agregacji kapitału na pokrycie zidentyfikowanych ryzyk oraz procesem zarządzania modelami w Banku;
- b) Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. Został powołany m.in. w celu zapewnienia istnienia spójnego i udokumentowanego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, systematycznego monitoringu danych na temat ryzyka operacyjnego - w tym istotnych strat w liniach

biznesowych oraz wsparcia niezależnych systemów kontroli i audytu w zakresie ryzyka operacyjnego;

- c) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (ALCO – *Assets and Liabilities Management Committee*) odpowiada za rozwój systemu zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności. ALCO podejmuje decyzje i wydaje opinie dotyczące w szczególności: ekspozycji na dane ryzyko, emisji długu, zakresu operacji na rynkach pieniężnych i kapitałowych, akceptacji nowych produktów lub modyfikacji istniejących pod kątem zarządzania ryzykiem rynkowym i ryzykiem płynności, a także operacyjnego zarządzania kapitałem zgodnie z kompetencjami określonymi w Polityce zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A. Komitet odpowiada również za politykę cenową Banku. ALCO akceptuje i rekomenduje plan finansowania Banku;
- d) Komitet Kredytowy podejmuje decyzje kredytowe na podstawie aplikacji kredytowych dotyczących klientów Banku, w ramach kompetencji i limitów określonych w odrębnych regulacjach wewnętrznych, a także zatwierdza przygotowane przez jednostki biznesowe wnioski dotyczące ofert specjalnych/ algorytmów sprzedażowych, programów punktowych i innych wniosków obciążonych ryzykiem kredytowym;
- e) Komitet Ryzyka Braku Zgodności prowadzi kompleksowy nadzór nad bieżącym funkcjonowaniem procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz ryzykiem reputacji poprzez analizę, monitorowanie i zlecenie zadań w obszarach m.in. nowych i nowelizowanych regulacji prawnych i wytycznych regulatorów, standardów grupy GE, przeciwdziałania praniu pieniędzy, monitorowania zgodności działań Banku z krytycznymi regulacjami (tzw. Regulatory Compliance), monitorowanie jakości procesów sprzedaży oraz obsługi klientów, skarg klientów (bezpośrednich lub kierowanych za pośrednictwem regulatorów lub instytucji reprezentujących klientów), akceptacje wyników samooceny oraz planów zarządzania ryzykiem compliance;
- f) Komitet Rozwoju Produktów i Oprogramowania jest organem decyzyjnym w zakresie koordynowania prac związanych z rozwojem i wdrażaniem projektów realizowanych w Banku oraz zmian funkcjonalności systemów informatycznych, jak również wydawania certyfikatów dla oprogramowania, dopuszczających do użytkowania.

1.1.4 Główne rodzaje ryzyka

W celu identyfikacji i zarządzania ryzykiem Grupa definiuje odpowiednie procesy, w szczególności dla następujących kategorii ryzyka:

- a) ryzyko rynkowe, w tym m.in.:
 - ryzyko walutowe,
 - stopy procentowej,
 - inwestycji kapitałowych,
 - cen towarów,
- b) ryzyko płynności;
- c) ryzyko kredytowe;
- d) ryzyko operacyjne, w tym:
 - ryzyko prawne,
 - ryzyko reputacji,
- e) ryzyko braku zgodności.

1.2 Proces zarządzania ryzykiem

1.2.1 Ryzyko kredytowe

1.2.1.1 Definicja

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko poniesienia przez Bank strat finansowych w wyniku niewypłacalności klienta spowodowanej wynikami finansowymi obniżającymi jego zdolność kredytową bądź w wyniku niewywiązania się przez klienta z warunków transakcji zawartej z Bankiem.

Ryzyko kredytowe obejmuje w szczególności następujące podstawowe rodzaje ryzyka:

- a) ryzyko kontrahenta - ryzyko strat w wyniku niewywiązania się przez kontrahenta/ dłużnika ze swoich zobowiązań wobec Banku oraz ryzyko zmniejszenia wartości ekonomicznej ekspozycji kredytowej w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązania;

- b) ryzyko koncentracji - ryzyko znacznej koncentracji strat kredytowych w związku z występowaniem w Banku znaczących ekspozycji (z uwzględnieniem ekspozycji z tytułu ochrony kredytowej nierzeczywistej):
 - wobec pojedynczych dłużników lub grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - wobec podmiotów należących do jednego sektora gospodarczego,
 - wobec podmiotów pochodzących z jednego rejonu geograficznego,
 - w jednakowym instrumencie finansowym,
 - zabezpieczonych tym samym typem zabezpieczenia,
- c) ryzyko rezydualne - ryzyko mniejszej niż zakładano skuteczności technik ograniczania ryzyka kredytowego wykorzystywanych przez Bank, spowodowanej wystąpieniem innych wtórnych ryzyk (ryzyko operacyjne, rynkowe, płynności) związanych ze stosowaniem tych technik;
- d) ryzyko kraju (transferowe) - ryzyko poniesienia przez Bank strat wynikających z braku możliwości wywiązania się kontrahenta zagranicznego ze swoich zobowiązań płatniczych wobec Banku w związku z podjętymi przez władze danego kraju działaniami restrykcyjnymi dotyczącymi transferu kapitału za granicę oraz wymiany walut;
- e) ryzyko cyklu gospodarczego - ryzyko poniesienia przez Bank dodatkowych strat kredytowych (nieuwzględnionych w ryzyku rezydualnym) w przypadku wystąpienia dekonunktury gospodarczej;
- f) ryzyko rozmycia - ryzyko powstające w sytuacji, w której Bank kupuje wierzytelności, jakie dłużnik posiada względem strony trzeciej (np. swego kontrahenta) lub w ramach zabezpieczenia należności przyjmuje wierzytelności, jakie dłużnik Banku posiada względem strony trzeciej.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym Bank uwzględnia również inne rodzaje ryzyka, w szczególności:

- a) ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej - ryzyko związane ze zmianą kursu waluty bądź stopy procentowej; niezabezpieczone ryzyka mogące spowodować realne straty kredytobiorcy z tytułu różnic kursowych zwiększają ryzyko kredytowe ponoszone przez Bank;
- b) ryzyko środowiskowe - ryzyko pogorszenia zdolności kredytowej kredytobiorcy w związku z faktem, że prowadzona lub podejmowana przez niego działalność gospodarcza ma wpływ na środowisko i podlega przepisom regulującym ochronę środowiska oraz sposób korzystania z jego zasobów; ryzyko to może wystąpić również w odniesieniu do ustanowionych zabezpieczeń, których wartość w wyniku zrealizowania się ryzyka środowiskowego może ulec zmniejszeniu bądź może nastąpić całkowita utrata wartości zabezpieczenia, bądź też Bank będzie zmuszony do poniesienia dodatkowych kosztów w przypadku przejęcia takiego zabezpieczenia.

1.2.1.2 Czynniki generujące ryzyko kredytowe

Bank, udzielając kredytów, pożyczek, gwarancji i innych form finansowania narażony jest na ryzyko, że udzielony kredyt bądź inna forma zaangażowania Banku nie zostaną spłacone bądź rozliczone przez kredytobiorcę w terminie ustalonym w umowie. Ryzyko to występuje zawsze, niezależnie od rodzaju finansowania. Głównym źródłem tego ryzyka jest możliwość wystąpienia braku zdolności klienta do wywiązania się ze swoich zobowiązań wobec Banku, spowodowana pogorszeniem się jego sytuacji finansowej.

1.2.1.3 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Oferując elastyczną i dostosowaną do potrzeb klientów ofertę produktów kredytowych i kierując się potrzebą odpowiedniej kontroli ryzyka kredytowego, Bank stosuje i rozwija system zarządzania tym ryzykiem. Podstawowym celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymanie tego ryzyka na bezpiecznym poziomie, osiągnięcie odpowiedniej dochodowości operacji kredytowych, zapewniającej stały wzrost zysków oraz alokacja kapitału w najbardziej ekonomiczny sposób. Aby zrealizować ten cel, Bank stosuje efektywne metody zarządzania ryzykiem kredytowym zarówno na poziomie portfelowym, jak i indywidualnych zaangażowań; metody te są systematycznie weryfikowane i rozwijane. Struktura i organizacja procesu kredytowego oraz procedury i narzędzia identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka kredytowego są dostosowane do wymogów określonych w obowiązujących uchwałach i rekomendacjach nadzorczych.

Zarządzanie ryzykiem jest ściśle powiązane z działalnością biznesową i planowaniem strategicznym w całej organizacji. Rozwój działalności kredytowej odbywa się w ramach określonego w strategii Banku apetytu na ryzyko.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym wyodrębnione są funkcje związane z poszczególnymi obszarami zarządzania tym ryzykiem, realizowane przez wyodrębnione komórki Pionu Zarządzania Ryzykiem:

- a) akceptacja ryzyka (ocena ryzyka i podejmowanie decyzji kredytowych);
- b) monitoring i kontrola ryzyka (organizacja procesu monitorowania, budowa i rozwój narzędzi wspomagających proces monitorowania, monitoring indywidualnych ekspozycji kredytowych oraz portfela kredytowego);
- c) zarządzanie ekspozycjami o podwyższonym ryzyku;
- d) administracja kredytowa (sporządzanie umów kredytu i umów zabezpieczeń, otwieranie rachunków kredytowych i księgowanie operacji na tych rachunkach, przechowywanie oryginalnej dokumentacji kredytowej).

W Pionie Zarządzania Ryzykiem działają również niezależne komórki odpowiedzialne za opracowanie i implementację zasad i procesów kredytowych (strategie, polityki i procedury kredytowe), oraz budowę, rozwój i wdrożenie narzędzi identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka na poziomie indywidualnym i portfelowym.

1.2.1.4 Odpowiedzialność w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarząd Banku określa strategię i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku oraz polityki i procedury kluczowe dla zarządzania ryzykiem kredytowym (system kompetencji kredytowych, modele ratingowe/ scoringowe, modele i procesy wyceny ekspozycji kredytowych). Rada Nadzorcza, do której zadań należy m.in. nadzór nad ryzykiem portfela Banku, akceptuje te zasady. Odpowiedzialność za wdrożenie i funkcjonowanie kompleksowego systemu zasad zarządzania ryzykiem spoczywa na CRO (Chief Risk Officer), który – jako Wiceprezes Zarządu – kieruje Pionem Zarządzania Ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem kredytowym ważną rolę pełnią Komitet Kredytowy i Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

1.2.1.5 Ocena ryzyka kredytowego, system ratingowy/ scoringowy

Przed udzieleniem kredytu Bank ocenia zdolność kredytową klienta analizując m.in. jego dane finansowe oraz informacje jakościowe dotyczące jego pozycji rynkowej, struktury organizacyjnej i własnościowej, charakterystyki sektora, w którym działa, itp. Przedmiotem analizy i oceny jest również ryzyko samej transakcji - Bank ocenia cel i ekonomiczne uzasadnienie kredytu, jak również inne elementy mające wpływ na jego poziom (aspekty prawne, rynkowe etc.).

Ocenę ryzyka kredytowego wspierają systemy ratingowe i scoringowe wykorzystujące dane dotyczące klienta. Systemy te – ich zasady, modele i platforma informatyczna są budowane, walidowane i kalibrowane przez wyspecjalizowane jednostki Pionu Zarządzania Ryzykiem. Obowiązująca w Banku skala ratingowa umożliwia porównanie pojedynczych ekspozycji oraz sub-portfeli zarówno z innymi ekspozycjami Banku jak i ze źródłami (ratingami) zewnętrznymi.

W odniesieniu do kredytów detalicznych dla osób fizycznych Bank na podstawie oceny punktowej (scoringu) określa segment ryzyka klienta. Metodologia ta pozwala na dostosowanie parametrów oferty kredytowej do stopnia ryzyka generowanego przez klienta.

W odniesieniu do kredytów hipotecznych dla osób fizycznych w ramach metod ilościowych, poza oceną punktową (scoring), Bank określa klasę ryzyka klienta i transakcji, korzystając z metodologii Risk Based Pricing. Metodologia ta pozwala na dostosowanie parametrów oferty kredytowej do stopnia ryzyka generowanego przez klienta/ transakcję.

W przypadku kredytów dla klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw, przed udzieleniem kredytu Bank ocenia zdolność kredytową klienta, analizując jego dane finansowe oraz informacje jakościowe dotyczące jego pozycji rynkowej, struktury organizacyjnej i własnościowej, charakterystyki sektora, w którym działa, itp. Przedmiotem analizy i oceny jest również ryzyko samej

transakcji - Bank ocenia cel i ekonomiczne uzasadnienie kredytu, jak również inne elementy mające wpływ na jego poziom (aspekty prawne, rynkowe etc.).

Systemy ratingowe/ scoringowe mają szerokie zastosowanie w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, zaś ocena ratingowa jest ważnym parametrem systemu kompetencji kredytowych.

1.2.1.6 Podejmowanie decyzji kredytowych

Decyzje kredytowe w zakresie produktów opartych o ocenę ratingową:

- a) podejmowane są przez co najmniej dwie osoby posiadające indywidualny limit kompetencji lub kolegiałnie (komitety kredytowe);
- b) kryterium wyznaczającym szczebel kompetencyjny podejmujący decyzję kredytową jest kwota łącznej ekspozycji kredytowej wobec klienta/ grupy powiązanej, profil ryzyka klienta i finansowej transakcji oraz poziom tzw. ekspozycji niezabezpieczonej (nie pokrytej materialną wartością zabezpieczenia, określoną zgodnie z wewnętrznymi zasadami wyceny zabezpieczeń);
- c) decyzje dotyczące ekspozycji w wyższych kwotach, zaangażowań długoterminowych, wybranych rodzajów transakcji bądź segmentów klientów podejmowane są na poziomie Centrali Banku.

Decyzje kredytowe w zakresie produktów opartych o ocenę scoringową:

- a) podejmowane są dwuetapowo, gdzie w pierwszym etapie generowana jest decyzja z systemu scoringowego, która jest następnie zatwierdzana przez osobę posiadającą indywidualne kompetencje kredytowe;
- b) decyzje dotyczące ekspozycji w wyższych kwotach wymagają zatwierdzenia przez drugiego pracownika posiadającego indywidualny limit kompetencji kredytowych, lub podejmowane są w trybie kolegiałnym (komitety kredytowe);
- c) kryterium wyznaczającym szczebel kompetencyjny podejmujący decyzję kredytową jest maksymalna kwota limitu produktowego, kwota łącznej ekspozycji kredytowej wobec klienta/ grupy powiązanej, profil ryzyka klienta i finansowej transakcji;
- d) decyzje dotyczące ekspozycji w wybranych segmentach klientów podejmowane są na poziomie Centrali Banku.

1.2.1.7 Monitoring ryzyka kredytowego

W BPH ryzyko kredytowe jest monitorowane i kwantyfikowane w regularnym cyklicznym procesie, którego głównym elementem jest system klasyfikacji, składający się z odpowiednich procedur i narzędzi, tj. systemu ratingowego, systemu wczesnej identyfikacji ryzyka, mechanizmu (zasady i proces) intensywnego monitoringu oraz mechanizmu identyfikacji i oznaczania zdarzeń niewykonania zobowiązań. Procedury w tym zakresie istnieją zarówno dla zaangażowań klasyfikowanych jako normalne, jak i zagrożone, podlegające działaniom restrukturyzacyjnym i windykacyjnym. Regularnemu monitorowaniu podlegają również przyjęte zabezpieczenia – ich pewność prawna i wartość.

Monitoring i raportowanie w zakresie ekspozycji wobec klientów z segmentu osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw odbywa się w oparciu o System informacji zarządczej, zawierający szereg wbudowanych, standardowych, szczegółowych raportów i analiz przygotowywanych w cyklu miesięcznym. Wyniki monitorowania poszczególnych portfeli i sub-portfeli tych segmentów klientów są podstawą do formułowania efektywnej metodyki oceny ryzyka kredytowego klientów detalicznych, mają wpływ na sposób konstrukcji poszczególnych produktów i stanowią kluczowy element procesu decyzyjnego.

Portfel segmentu korporacyjnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw podlega bardziej zindywidualizowanemu podejściu, gdzie w ramach regularnych przeglądów dokonuje się analizy danych finansowych, danych jakościowych oraz występujących sygnałów ostrzegawczych ze szczególnym uwzględnieniem zaległości klientów. Jednocześnie klienci spełniający kryteria podwyższonego ryzyka są automatycznie objęci procedurą Intensywnego Monitoringu. W celu bardziej dogłębnej identyfikacji i monitorowania ryzyka w odniesieniu do pojedynczych zaangażowań pracownicy Pionu Zarządzania Ryzykiem przeprowadzają również inspekcje u klientów Banku. W procesie monitorowania ryzyka portfela klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw Bank wykorzystuje nowoczesne narzędzia workflow, które zapewniają efektywne zarządzanie zcentralizowanym procesem monitoringu. Systematycznemu monitoringowi podlegają koncentracje zaangażowań, w tym w zakresie przestrzegania

limitów koncentracji wynikających z regulacji nadzorczych, jak i wewnętrznych limitów wyznaczonych przez Bank. Analizie i raportowaniu podlegają m.in. zaangażowania Banku w finansowanie poszczególnych branż, grup klientów, rodzajów transakcji, walut, ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie. Raporty zawierające wyniki monitorowania limitów koncentracji portfela sporządzane są nie rzadziej niż w okresach kwartalnych i przedstawiane kierownictwu Pionu Zarządzania Ryzykiem, Zarządowi Banku oraz Komitetowi Kredytowemu Banku.

Cykliczny, wystandaryzowany system raportowania wspierany jest ciągłym procesem analiz ad hoc odpowiadających na obserwowane trendy rozwoju portfela oraz zorientowanych na analizę wpływu czynników makro oraz procesów zachodzących w sektorze bankowym na portfel kredytowy Banku. Analizy te wykorzystywane są również w celu pomiaru efektywności wprowadzonych przez Bank zmian w politykach i procesach kredytowych.

System informacji zarządczej obejmuje również monitoring portfela transakcji skarbowych obciążonych ryzykiem kredytowym.

Raporty prezentujące poszczególne portfele, sub-portfele i ich charakterystyki regularnie prezentowane są Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku, kierownictwu Pionu Zarządzania Ryzykiem oraz zainteresowanym jednostkom.

1.2.1.8 Ograniczanie ryzyka kredytowego

Bank udziela kredytów klientom posiadającym zdolność kredytową - wysokość kredytu oraz warunki jego spłaty dostosowane są do potrzeb i możliwości klienta, weryfikowanych zgodnie z obowiązującymi w Banku standardami i metodykami, z wykorzystaniem dedykowanych narzędzi. Ustanowienie zabezpieczenia ma na celu ograniczenie potencjalnej straty związanej z brakiem spłaty kredytu w przypadku pogorszenia się sytuacji kredytobiorcy i wystąpienia niewykonania zobowiązania wobec Banku. Zabezpieczenie ekspozycji kredytowej powinno zapewniać ochronę adekwatną do istniejącego ryzyka aż do momentu jej zamknięcia i uwzględniać zmienność zarówno wartości ekspozycji zabezpieczanej, jak i wartości przedmiotu zabezpieczenia.

Bank stosuje i przyjmuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń oraz różnorodne składniki majątkowe. Wymagane zabezpieczenia określone są indywidualnie. Decydując o zabezpieczeniu konkretnej transakcji, Bank bierze pod uwagę poziom i profil ryzyka klienta oraz ryzyka związanego z tą transakcją (kwota, okres finansowania, struktura transakcji, relacja klienta z Bankiem). Ustanowione zabezpieczenia muszą być adekwatne do poziomu ponoszonego ryzyka, przy czym Bank określa minimalny, wymagany poziom materialnego zabezpieczenia ekspozycji kredytowej w zależności od okresu kredytowania i ratingu klienta. Przyjmując zabezpieczenie Bank określa jego wartość możliwą do uzyskania w momencie zaspokajania się z zabezpieczenia, uwzględniając zarówno ryzyka ekonomiczne związane z zabezpieczeniem, jak i jego skuteczność i egzekwowalność (tzw. wartość materialna, ekonomiczna zabezpieczenia lub wartość rynkowa w przypadku nieruchomości mieszkaniowych). Określenie wartości zabezpieczenia oraz wymaganej relacji do kwoty kredytu stanowi element decyzji kredytowej.

Bank akceptuje różne formy zabezpieczeń, w tym gwarancje udzielane przez banki, instytucje finansowe i inne osoby prawne (przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego itp.). Warunkiem przyjęcia i materialnej wyceny gwarancji jest wiarygodność udzielającego jej podmiotu. W procesie oceny wiarygodności Bank bada standing finansowy gwaranta, wartość przedmiotu gwarancji w stosunku do jego kapitału własnego, fakt istnienia powiązań pomiędzy gwarantem a podmiotem, za zobowiązania którego udzielana jest gwarancja. Ponadto Bank bierze pod uwagę dodatkowe ograniczenia w zakresie możliwości udzielania gwarancji, jakie wynikają ze specyfiki podmiotu udzielającego gwarancji (np. limity gwarancyjne).

1.2.1.9 Zarządzanie koncentracją

W celu dywersyfikacji ryzyka portfela kredytowego oraz ograniczania nadmiernych koncentracji Bank monitoruje systematycznie przestrzeganie limitów koncentracji zaangażowań wynikających z ustawy - Prawo bankowe oraz rekomendacji nadzorczych, jak też ustala wewnętrzne limity kredytowe. Limity te dotyczą m.in. zaangażowania Banku w finansowanie poszczególnych branż oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Generalnie w segmencie klientów korporacyjnych zaangażowanie Banku

w finansowanie poszczególnych branż nie powinno przekroczyć 20% wartości portfela kredytowego tego segmentu. Limity na ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie ustalane są w relacji do kapitałów własnych Banku oraz dodatkowo w relacji do portfela kredytowego Banku. W celu ograniczenia ryzyka kredytowego związanego z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi Bank wyznacza globalny limit na te ekspozycje w odniesieniu do całego portfela kredytowego Banku. Dodatkowo Bank ustala szereg limitów szczegółowych, zarówno w odniesieniu do detalicznych ekspozycji kredytowych, jak i pozostałych. Wykorzystanie limitów podlega systematycznemu monitorowaniu. System zarządzania limitami zawiera również procedury określające sposób postępowania w przypadku przekroczenia ustalonych progów. Niezależnie od przestrzegania limitów koncentracji Bank systematycznie monitoruje strukturę portfela m.in. według grup klientów, rodzajów transakcji, walut i w przypadku zaobserwowania tendencji do nadmiernej koncentracji podejmuje decyzje o wprowadzeniu odpowiednich ograniczeń uwzględniając skalę tego zaangażowania, jakość portfela oraz inne czynniki istotne z punktu widzenia danej koncentracji.

W ramach wytycznych, polityk, procedur i innych narzędzi sterujących operacyjnym zarządzaniem ryzykiem kredytowym, jak też stanowiących podstawę podejmowanych decyzji kredytowych, Bank określa również limity na zaangażowanie wobec pojedynczych podmiotów, bądź grup podmiotów powiązanych, adekwatnie do profilu ryzyka danej relacji, akceptowanego poziomu pojedynczej transakcji, czy też stopnia koncentracji na największych ekspozycjach w portfelu.

1.2.1.10 Plany awaryjne

Mając na względzie przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla portfela kredytowego Banku, jakie mogą powodować zachodzące zmiany w sytuacji makroekonomicznej, Bank BPH opracował odpowiednie procedury pozwalające oszacować stopień oddziaływania tych zmian oraz podjąć - o ile jest to uzasadnione - określone działania dostosowawcze. Bank przeprowadza regularnie testy warunków skrajnych. Wyniki testów są wykorzystywane do weryfikacji polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, a w przypadku wystąpienia istotnego prawdopodobieństwa zaistnienia negatywnych, krytycznych zmian w otoczeniu makroekonomicznym - do opracowania adekwatnych planów awaryjnych.

1.2.1.11 Zasady identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego

Ocena ryzyka niewypłacalności dokonywana jest w Banku BPH w oparciu o modele ratingowe (dla kredytobiorców korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw) jak również scoringi aplikacyjne i behawioralne dla kredytobiorców detalicznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw w przypadku prostych produktów. Rating/ scoring nadany danemu kredytobiorcy/ transakcji pozwala na określenie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania kredytobiorcy wobec Banku w horyzoncie 1 roku. Modele obejmują 24 kategorie ratingowe z przypisanym prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązań wobec Banku (ang. *probability of default*) oraz 3 kategorie różnicujące kredytobiorców/ ekspozycje, w przypadku których ryzyko niewywiązania się z zobowiązań wobec Banku zmaterializowało się (tj. nastąpił *default*, zidentyfikowano przesłanki utraty wartości).

Szczegółowe informacje na temat poszczególnych zasad identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego przedstawione są w nocy 46.4 do Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2011.

1.2.1.12 Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do podmiotów zależnych

Ze względu na charakter działalności spółek zależnych, Bank uznaje ryzyko kredytowe w tych podmiotach za nieistotne.

1.2.2 Ryzyko operacyjne

1.2.2.1 Definicja

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów, nieadekwatnych procedur, działań ludzi, działań systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne oraz uwzględnia ryzyko reputacji jako efekt zdarzenia operacyjnego, wyłącza natomiast ryzyko strategiczne.

1.2.2.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym

Polityką Banku jest minimalizacja ekspozycji z tytułu ryzyka operacyjnego. Realizacja tej zasady następuje poprzez przeciwdziałanie wystąpieniom strat operacyjnych oraz ograniczanie ich skutków w przypadku materializacji ryzyka. Cele zarządzania ryzykiem operacyjnym realizowane są w ramach całościowego systemu kontroli zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zasady i struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku zostały ujęte w wewnętrznej regulacji wprowadzonej Uchwałą Zarządu.

Zgodnie z wprowadzoną Uchwałą Zarządu Banku określona została struktura zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego obejmująca wszystkie jednostki/ komórki organizacyjne Banku. W skład tej struktury wchodzi członkowie Zarządu, Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, jednostka odpowiedzialna za kontrolę ryzyka operacyjnego (Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym), Koordynatorzy Ryzyka Operacyjnego poszczególnych pionów/ obszarów Banku oraz wyznaczeni przez nich Championi Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za funkcjonowanie procesu zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego, natomiast Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. W jego skład wchodzi wybrani Członkowie Zarządu, przedstawiciele z Departamentu Compliance, Pionu Prawnego i Relacji Korporacyjnych oraz Departamentu Audytu Wewnętrznego.

Koordynatorzy Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialni są za bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym w nadzorowanych obszarach, w oparciu o informacje dostarczone z nadzorowanych przez nich jednostek/ komórek organizacyjnych, w szczególności przez podległych Championów Ryzyka Operacyjnego. Championi Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialni są za wdrożenie zasad i struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym w swoich jednostkach/ komórkach organizacyjnych zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez Koordynatora oraz wspieranie Koordynatora Ryzyka Operacyjnego w pełnieniu powierzonych mu obowiązków, a w szczególności w spełnieniu wymogów w odniesieniu do raportowania ryzyka, zdarzeń oraz kluczowych wskaźników ryzyka.

Za proces kontroli ryzyka operacyjnego odpowiedzialne jest Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym. Biuro to jest w szczególności odpowiedzialne za monitoring ryzyka w całym Banku, w tym także za rozwój i wprowadzanie odpowiednich metod i instrumentów kontroli ryzyka operacyjnego.

Głównymi elementami składającymi się na proces kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym są następujące narzędzia i metody pomiaru ryzyka operacyjnego:

- a) Proces oceny ryzyka i mechanizmów kontrolnych;
- b) Ewidencja danych o stratach operacyjnych;
- c) Monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o Kluczowe Wskaźniki Ryzyka.

1.2.2.3 Proces oceny ryzyka i mechanizmów kontrolnych

Bank dokonuje pomiaru ryzyka operacyjnego na poziomie procesów biznesowych. W celu realizacji tego zadania przeprowadza między-funkcyjny proces identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnych oraz mechanizmów ograniczania ryzyka.

1.2.2.4 Ewidencja danych o stratach operacyjnych

W Banku funkcjonuje proces rejestracji danych o zdarzeniach wynikających z czynników operacyjnych. W jego ramach Bank systematycznie gromadzi dane o stratach operacyjnych, incydentach operacyjnych, jak też innych zdarzeniach operacyjnych, które nie przyniosły straty, ale zostały ocenione jako istotne z punktu widzenia narażenia na stratę operacyjną. Dane te są przechowywane w scentralizowanych rejestrach Banku.

1.2.2.5 Monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o kluczowe wskaźniki ryzyka

Bank posiada system wczesnego ostrzegania przed ekspozycją na ryzyko operacyjne w oparciu o tzw. kluczowe wskaźniki ryzyka (ang. KRI – *Key Risk Indicators*). KRI są zestawem parametrów procesu biznesowego, które z wyprzedzeniem odzwierciedlają skalę narażenia na ryzyko oraz zmiany profilu ryzyka operacyjnego danego procesu.

1.2.2.6 Planowanie utrzymania ciągłości działania i plany awaryjne

BPH w sposób kompleksowy zarządza ciągłością działania poprzez identyfikację krytycznych procesów biznesowych, opracowywanie, aktualizację i testowanie planów ciągłości działania (BCP – *Business Continuity Plans*) oraz wzmocnienie świadomości ciągłości działania wśród pracowników Banku. Zarządzanie ciągłością działania ma za zadanie podnosić bezpieczeństwo Banku oraz zapewniać ciągłość jego krytycznych operacji w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej. Posiadany przez Bank rozbudowany system planów ciągłości działania, które stanowią zbiór spójnych i powiązanych ze sobą procedur, określa sposób postępowania w przypadku wystąpienia definiowanych scenariuszy zdarzeń nadzwyczajnych odnoszących się do niedostępności osób, lokalizacji, systemów oraz usług podmiotów zewnętrznych.

1.2.2.7 Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka operacyjnego

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje kwartalne raporty przygotowywane przez Koordynatorów Ryzyka Operacyjnego na temat ryzyka w nadzorowanych przez nich obszarach.

Na podstawie informacji zgromadzonych w bazie zdarzeń, wskaźników KRI, a także raportów kwartalnych przygotowywanych przez Koordynatorów Ryzyka Operacyjnego, Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym przygotowuje w okresach kwartalnych syntetyczne raporty na temat poziomu ryzyka operacyjnego w skali Banku. Raporty te są przedstawiane Komitetowi ds. Ryzyka Operacyjnego. Zawierają one informacje na temat:

- a) poziomu/ profilu ryzyka operacyjnego w danym kwartale w skali Banku - mapa ryzyka;
- b) najbardziej istotnych wydarzeń wpływających na poziom ryzyka operacyjnego;
- c) zdarzeń zarejestrowanych w bazie w danym kwartale ze szczególnym uwzględnieniem największych zdarzeń;
- d) najistotniejszych działań podejmowanych w poszczególnych obszarach Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym;
- e) kluczowych wskaźników ryzyka (KRI).

Oprócz tego przygotowywane są okresowe raporty dla Rady Nadzorczej oraz Zarządu Banku, w tym roczny raport dla Zarządu z zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego oraz działalności Komitetu ds. Ryzyka Operacyjnego.

1.2.2.8 Zasady ograniczania ryzyka operacyjnego oraz strategię i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń metod ograniczania ryzyka operacyjnego

Wdrożenie w Banku procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym nie zastąpiło dotychczas wprowadzonych i funkcjonujących polityk i procedur dotyczących redukcji strat i kosztów oraz usprawniania procesów operacyjnych. Stanowi on ich uzupełnienie i zarazem element zapewniający całościowe oraz zintegrowane podejście do ograniczania ryzyk o charakterze operacyjnym.

W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego w Banku stosowane są między innymi rozwiązania, takie jak:

- a) instrumenty kontrolne;
- b) zabezpieczenia fizyczne;
- c) ubezpieczenia;
- d) outsourcing;
- e) plany awaryjne i ciągłości działania;
- f) szkolenia.

W Banku został opracowany szereg polityk i procedur mających wpływ na ograniczenie ryzyka operacyjnego. Określają one między innymi zagadnienia związane z:

- a) bezpieczeństwem Banku;
- b) bezpieczeństwem informacji;
- c) bezpieczeństwem danych osobowych;
- d) bezpieczeństwem systemu teleinformatycznego;
- e) zarządzaniem ciągłością działania (BCM);
- f) przeciwdziałaniem nadużyciom w Banku;
- g) przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

1.2.2.9 Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w odniesieniu do pomiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces.

W ramach procesu zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego, sprawowanego przez Bank BPH, spółki zależne:

- a) raportują zdarzenia/ straty z tytułu ryzyka operacyjnego;
- b) uczestniczą w ankiecie samooceny ryzyka operacyjnego, przeprowadzanej przez Bank;
- c) raportują kluczowe wskaźniki ryzyka;
- d) przekazują kwartalne raporty z zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółce zależnej.

1.2.3 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji

Ryzyko braku zgodności jest rozumiane jako ryzyko sankcji prawnych lub regulacyjnych, strat finansowych lub strat reputacji, które Bank może ponieść jako wynik niedostosowania się do przepisów prawa, regulacji nadzorczych, ogólnie przyjętych praktyk postępowania i standardów etycznych w działalności biznesowej oraz wewnętrznych polityk i procedur Banku.

Ryzyko reputacji jest rozumiane jako ryzyko ewentualnego pogorszenia się opinii nt. sektora, w którym Bank działa albo też zła opinia nt. praktyk Banku lub jego wewnętrznej organizacji i kontroli, co spowoduje zmniejszenie bazy klientów, zmniejszenie wpływów lub spadek płynności Banku.

Bank prowadząc swoją działalność, przestrzega przepisów obowiązującego prawa, regulacji wewnętrznych, zaleceń, wytycznych i innych regulacji wydawanych przez regulatorów, regulacji branżowych sektora finansowego, przyjętych zasad ładu korporacyjnego oraz ugruntowanych zasad etycznego postępowania.

Zaprojektowanie i wdrożenie efektywnego programu zapewnienia zgodności oraz monitoring ryzyka braku zgodności i reputacji odpowiedzialny jest w Banku Departament Compliance. Program zapewnienia zgodności to obejmujący wszystkie działania Banku proces ewaluacji, zarządzania oraz nadzorowania ryzyka braku zgodności. Podstawą Programu jest coroczny proces identyfikacji oraz ewaluacji ryzyka braku zgodności we wszystkich jednostkach biznesowych Banku. W oparciu o ten proces, Departament Compliance przy współpracy z innymi jednostkami/ komórkami organizacyjnymi opracowuje Plan Compliance dla Banku na kolejny rok.

W poszczególnych obszarach zarządzania ryzykiem zgodności funkcjonują regularne mechanizmy sprawozdawcze, a wyniki okresowych raportów są przedmiotem prezentacji i analiz na forum odpowiednich Komitetów oraz Zarządu Banku. Założeniem głównym strategii dotyczącej komunikacji ryzyka braku zgodności i reputacji jest, aby zintegrowana informacja i wskaźniki dotyczące całego obszaru ryzyka prawnego, zgodności i reputacji przedstawiane były Zarządowi Banku w cyklu kwartalnym w ramach posiedzeń Zarządu dedykowanych zarządzaniu ryzykiem braku zgodności czyli Komitetu ds. Ryzyka Braku Zgodności (tzw. *Compliance Review Board*).

1.2.3.1 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji w odniesieniu do pomiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka braku zgodności i reputacji. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces. W ramach procesu zarządzania i kontroli ryzyka braku zgodności i reputacji, sprawowanego przez Bank BPH, spółki zależne regularnie uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku stanowiącego Komitet Ryzyka Braku Zgodności (*Compliance Review Board*) przedstawiając raporty z zakresu zarządzania ryzykiem braku zgodności i reputacji w tych spółkach.

1.2.4 Zarządzanie ryzykiem prawnym

Ryzyko prawne jest rozumiane jako zagrożenie wynikające ze zmian, ale także z naruszeń lub nieprzestrzegania przepisów ustaw, aktów wykonawczych i umów, jak również przepisów regulacyjnych, standardów rachunkowości.

Ryzyko prawne w Banku generowane jest w szczególności poprzez zmiany w obowiązującym prawie oraz nieprzestrzeganie bądź niewłaściwe stosowanie obowiązujących regulacji w Banku, co w konsekwencji prowadzić może do wystąpienia sporów sądowych. Monitoringiem ryzyka prawnego oraz jego ograniczaniem zajmuje się Pion Prawny i Relacji Korporacyjnych. Ryzyko prawne minimalizowane jest poprzez następujące działania:

- a) bieżące opiniowanie aktów prawnych;
- b) informowanie jednostek organizacyjnych o obowiązkach płynących ze zmian obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności w zakresie działalności bankowej;
- c) bieżące opiniowanie umów zawieranych z podmiotami zewnętrznymi.

W ramach ryzyka prawnego Bank identyfikuje ryzyko związane ze zlecaniem wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym jako jedną z najistotniejszych ekspozycji w obszarze ryzyka operacyjnego. Wynika ona przede wszystkim z ograniczonej kontroli Banku nad podmiotami wykonującymi zlecane usługi. Podstawowym narzędziem ograniczania tego rodzaju ryzyka są w Banku szczegółowe polityki i procedury postępowania regulujące najważniejsze aspekty związane z czynnością outsourcingu.

1.2.5 Ryzyko rynkowe

1.2.5.1 Definicja

Ryzyko rynkowe jest ryzykiem zmiany wartości aktywów/ pasywów oraz pozycji pozabilansowych mającym wpływ na rachunek wyników lub kapitały własne Banku spowodowanym zmianami czynników rynkowych (stóp procentowych, kursów walutowych, akcji, cen towarów, zmienności, korelacji etc).

1.2.5.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem rynkowym

Podstawowym celem przyjętej przez Bank polityki jest ograniczanie ryzyka rynkowego poprzez jego aktywne monitorowanie oraz zarządzanie w oparciu o zasady i procedury zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, Komitet ALCO i Zarząd Banku, z uwzględnieniem wymogów polskich organów nadzorczych. Apetyt na ryzyko rynkowe został określony za pomocą systemu limitów, wartości progowych i zasad. System limitów i wartości progowych uwzględnia wszystkie istotne czynniki związane z ryzykiem rynkowym.

Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka rynkowego odbywa się w sposób scentralizowany przez wyspecjalizowane sekcje w Obszarze Skarbu. Wszystkie jednostki Banku przekazują swoje ekspozycje ryzyka płynności i ryzyka rynkowego do Obszaru Skarbu poprzez system cen transferowych obowiązujący dla każdej indywidualnej transakcji w Banku, umożliwiającą centralizację zarządzania ekspozycją ryzyka płynności i ryzyka rynkowego.

Pomiar i raportowanie ryzyka rynkowego są dokonywane przez Departament Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięczne, kwartalne) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorczą, Zarząd Banku oraz Komitet ALCO.

Podstawowymi metodami pomiaru ekspozycji ryzyka rynkowego są:

- a) wartość zagrożona (VaR);
- b) pomiar wrażliwości (BpV, Greki);
- c) zmienność wyniku odsetkowego.

Wartość zagrożona wyznaczana jest na podstawie analizy scenariuszy historycznych zmiany cen rynkowych, przy założeniu 99% poziomu ufności oraz 1-dniowego okresu utrzymywania pozycji. Poziom VaR wyznaczany jest zarówno dla poszczególnych kategorii ryzyka (walutowego, stopy procentowej, instrumentów kapitałowych), jak również łącznie dla wszystkich rodzajów ryzyk rynkowych.

W celu sprawdzenia poprawności przyjętych założeń modelu służącego kalkulacji wartości zagrożonych, Bank przeprowadza weryfikację historyczną rzeczywistą i rewaluacyjną.

Ograniczenia wynikające z przyjętej metodyki VaR, w tym: prognozowanie strat na podstawie danych historycznych, możliwość zaistnienia większej straty niż wynikająca z poziomu VaR, założenie stałej ekspozycji ryzyka w ustalonym okresie utrzymania pozycji, powodują, że Bank dokonuje pomiaru ryzyka wykorzystując dodatkowo pozostałe dwie miary ryzyka:

- a) pomiar wrażliwości pozycji na minimalną zmianę czynników rynkowych (np. o 1 punkt bazowy) umożliwiające zarządzanie ryzykiem w podziale na dowolne przedziały czasowe i kategorie rynkowe;
- b) testy scenariuszy skrajnych umożliwiają oszacowanie potencjalnych strat Banku w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

W celu ograniczenia ryzyka rynkowego Bank zaimplementował strukturę limitów. Podstawowymi limitami są limity VaR dla VaR obejmującego główne czynniki ryzyka (tzn. obejmującego ryzyko stopy procentowej, pozycji walutowej oraz vega), limity BPV, limit kwartalnej straty portfela handlowego oraz nominalnej pozycji walutowej.

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły przekroczenia limitów określonych przez Radę Nadzorczą w zakresie ryzyka rynkowego.

1.2.5.3 Ryzyko walutowe

Bank BPH ze względu na prowadzoną działalność na rynku walutowym narażony jest na ryzyko ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut. Ryzyko to – rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty – jest tym większe im:

- a) większa jest zmienność kursów walut;
- b) większa jest niedopasowanie należności i zobowiązań walutowych.

W zakresie ograniczania ryzyka walutowego w Banku funkcjonuje system limitów. Maksymalny poziom otwartych pozycji walutowych jest ograniczony przez nałożone limity maksymalnej wielkości otwartej pozycji brutto oraz w podziale na poszczególne waluty. Limity te służą do ograniczania do bezpiecznych kwot otwartej pozycji walutowej w określonych obszarach (portfel bankowy – portfel handlowy, waluty) i są monitorowane zarówno na koniec jak i w ciągu dnia roboczego.

Ekspozycja na ryzyko pozycji walutowej monitorowana jest także z zastosowaniem metody VaR (*Value at Risk*) opartej o model symulacji historycznej. Istotnym dopełnieniem metody wartości zagrożonej jest przeprowadzana okresowo analiza scenariuszy warunków kryzysowych przy założeniu skrajnych zmian czynników ryzyka wynikających z historycznych obserwacji.

VaR dla pozycji ryzyka walutowego dla Banku BPH na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosił 20 tys. PLN.

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka walutowego w Banku BPH za okres styczeń – grudzień 2011 r. (w tys. PLN)

Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość średnia	31.12.2011	31.12.2010
5	285	34	20	16

1.2.5.4 Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiowane jest jako wrażliwość zarówno wyniku odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku BPH na zmiany stóp procentowych. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest identyfikacja obszarów ryzyka stopy procentowej oraz kształtowanie, w ramach akceptowanego przez Radę Nadzorczą i Zarząd Banku poziomu ryzyka stopy procentowej, struktury bilansu i zobowiązań pozabilansowych w sposób optymalizujący wynik finansowy oraz zapewniający płynność Banku.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje cztery główne rodzaje ryzyka:

- a) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – wynikające z niedopasowania przeszacowywanych w danym okresie wielkości aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych;
- b) ryzyko krzywej dochodowości – wynikające ze zmian kształtu krzywej dochodowości występujących na skutek zmian relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku;

- c) ryzyko bazowe – wynikające z niedoskonałej korelacji stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe o identycznych okresach przeszacowania lub płatności, lecz powiązanych z różnymi stawkami referencyjnymi;
- d) ryzyko opcji klienta – związane z występowaniem możliwości decyzyjnych przyznawanych klientom w ramach produktów i usług oferowanych przez Bank; w szczególności dotyczy to wcześniejszej spłaty kredytów, wcześniejszych wypłat depozytów oraz wynikające z występowania instrumentów pochodnych wbudowanych w oferowane usługi i produkty.

Ryzyko stopy procentowej w Banku dzieli się ze względu na czas jego trwania na ryzyko w ciągu dnia operacyjnego oraz ryzyko na koniec dnia operacyjnego. Ryzyko stopy procentowej w ciągu dnia operacyjnego powstaje w wyniku krótkotrwałego otwarcia pozycji na stopie procentowej, która zamykana jest przed końcem danego dnia operacyjnego. Ryzyko stopy procentowej na koniec dnia operacyjnego wynika z posiadanych pozycji wynikających m.in. z procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku bądź z pozycji wynikających z faktu oferowania klientom instrumentów finansowych.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela - portfela bankowego i handlowego. Dla celów pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wyznacza profil przeszacowania dla produktów bez daty zapadalności oraz wielkości przedpłat/ opóźnień dla kredytów z harmonogramem spłat stosując metody procesu charakteryzacji produktów. Metody te bazują na danych historycznych, obejmują analizy historycznego zachowania wolumenu, oprocentowania czy spłat rat kredytowych.

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank BPH wykorzystuje metodę symulacji historycznej wartości zagrożonej (VaR), wartości punktu bazowego (BPV - *Basis-point-Value*) oraz zmienności wyniku odsetkowego. Metodyka VaR pozwala, w oparciu o terminowe niedopasowanie przepływów pieniężnych, a także zmienności i współzależności stóp procentowych obserwowane na rynku, oszacować (z przyjętym prawdopodobieństwem) maksymalny poziom potencjalnej straty Banku wynikający z ryzyka stóp procentowych.

VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej dla Banku BPH na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosił 2 308 tys. PLN.

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej w Banku BPH za okres styczeń – grudzień 2011 r. (w tys. PLN)

Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość średnia	31.12.2011	31.12.2010
1 252	5 815	2 904	2 308	2 943

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej łącznie dla Grupy Banku BPH S.A. na 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Wartość VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej dla Grupy Banku BPH S.A. na 31.12.2011
2 312

Metodyka BpV pozwala natomiast na oszacowanie wrażliwości wyceny pozycji na zmiany stóp procentowych w poszczególnych przedziałach czasowych o 1 punkt bazowy (0,01%).

Ekspozycja Grupy Banku BPH S.A. na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BpV wg stanu na 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	4	-4	0	30	30	-25	-4	31
PLN	24	-8	41	-21	68	-17	-7	80
USD	-1	1	5	11	9	-4	0	19
CHF	-50	-51	-3	29	63	159	-189	-43

Istotnym dopełnieniem metody wartości zagrożonej jest przeprowadzana okresowo analiza scenariuszy warunków kryzysowych. Dla ryzyka stopy procentowej Bank stosuje następujące scenariusze kryzysowe:

- a) równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych;
- b) scenariusze historyczne definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian stóp procentowych.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej Grupy Banku BPH S.A. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	761	-782	49	6 063	5 908	-4 961	-782	6 256
PLN	4 736	-1 501	8 219	-4 136	13 622	-3 484	-1 422	16 034
USD	-144	148	904	2 123	1 798	-867	-92	3871
CHF	-10 017	-10 173	-535	5 791	12 536	31 703	-37 877	-8 572

W zakresie ograniczania ryzyka stopy procentowej funkcjonuje w Banku system limitów i wartości progowych.

Limity i wartości progowe BpV obejmują wrażliwość pozycji na zmiany stóp procentowych w poszczególnych przedziałach czasowych, tj. do 3 miesięcy, od 3 do 6 miesięcy, od 6 miesięcy do 1 roku, od 1 roku do 3 lat, od 3 do 5 lat, od 5 do 10 lat, powyżej 10 lat, jak również na równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w poszczególnych walutach i grupach walut. Limity i wartości progowe BpV są ustalone zarówno dla łącznej ekspozycji, dla ekspozycji w głównych walutach, jak również dla portfela bankowego i portfela handlowego.

1.2.5.5 Zarządzanie ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym, w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i ryzykiem operacyjnym w podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH jako podmiot dominujący nadzoruje ryzyko rynkowe w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka rynkowego ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka rynkowego. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

1.2.6 Ryzyko płynności

Strategia w zakresie ryzyka płynności i zarządzania tym ryzykiem została określona w dokumencie „Polityka Inwestycyjna oraz Zarządzania Aktywami i Pasywami w Banku BPH S.A.”. Polityka Inwestycyjna jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku po uprzednim zatwierdzeniu i rekomendacji Komitetu ALCO i Zarządu Banku. Polityka określa najważniejsze zasady oraz definiuje zarządzanie ryzykiem płynności na poziomie strategicznym, jak również określa kierunkowo źródła refinansowania. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku BPH odbywa się zgodnie z wytycznymi zawartymi w innych wewnętrznych regulacjach Banku, zatwierdzonych przez Zarząd Banku. Szczegółowo określa się m.in. zasady monitorowania ryzyka płynności, obowiązki sprawozdawcze, podział kompetencji oraz system limitów ograniczających to ryzyko w Banku. Do monitoringu ryzyka płynności Bank wykorzystuje metodę urealnionej luki płynności. Urealnienie stosowane jest w celu oszacowania realnych wartości i terminów zapadalności/ wymagalności przepływów gotówkowych pozycji bilansowych i pozabilansowych.

Pomiar i raportowanie ryzyka płynności są dokonywane przez Departament Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka płynności sporządzane są na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz dekadowo dla zarządzania płynnością długoterminową. Dodatkowo na potrzeby zarządcze sporządzane są raporty

okresowe (miesięczne, kwartalne). Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Komitet ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza.

W celu utrzymania bezpiecznej pozycji płynności Banku decyzją Rady Nadzorczej określonej w Polityce Inwestycyjnej oraz decyzją Zarządu i Komitetu ALCO zostały zatwierdzone:

- a) limity płynności;
- b) wartości progowe.

Limity i wartości progowe nałożone na wskaźniki krótko i długookresowe przez Radę Nadzorczą w trakcie całego 2011 r. znajdowały się powyżej założonych poziomów dla Banku. Również wskaźniki zewnętrzne określone uchwałą Komisja Nadzoru Finansowego kształtowały się w 2011 r. powyżej wymaganych limitów.

Głównym źródłem finansowania Banku w 2011 r. były depozyty, emitowane certyfikaty depozytowe, a także wielowalutowe linie kredytowe otrzymane od podmiotów powiązanych z większościowym udziałowcem Banku. Wspomniane źródła finansowania są adekwatne do skali działalności prowadzonej przez Bank.

W celu zapewnienia bezpiecznego poziomu płynności Bank utrzymywał odpowiedni zasób aktywów płynnych a dodatkowo poprzez podpisane umowy miał dostęp do odnawialnych źródeł finansowania w postaci linii kredytowych. Linie te nie były wykorzystywane przez Bank w 2011 r. Wielkość niewykorzystanej linii wg stanu na 31 grudnia 2011 r. wynosiła odpowiednio 2,6 mld CHF.

Urealniona luka płynności w ujęciu skonsolidowanym dla Grupy Banku BPH S.A. na dzień 31 grudnia 2011 r. (w mln PLN)

	a'vista	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 do 12 miesięcy	Od 1 do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
Luka urealniona	5 322	9 368	98	-15	-9 090	70	2 044	-2 800
Luka skumulowana	5 322	14 685	14 783	14 767	5 678	5 748	7 792	4 992

Ponadto Bank kwartalnie aktualizuje awaryjne plany utrzymania płynności, określające niezbędne środki do pozyskania zależnie od wielkości aktywów i pasywów oraz założonego poziomu wypływu środków.

Poniżej przedstawiono strukturę bilansu Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. - z uwzględnieniem kontraktowych terminów zapadalności (w tys. PLN).

Pasywa Banku BPH S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania wobec banków	264 160	0	0	0	0	264 160
Zobowiązania wobec klientów	9 793 336	1 067 117	2 450 706	253 936	4 709	13 569 804
Zobowiązania pozostałych instytucji	0	3 633 300	9 546 580	3 210 657	92 588	16 483 125
Emisje własne	15 304	71 051	110 634	0	0	196 989
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	29 320	23 498	69 239	159 040	35 990	317 087
Razem	10 102 120	4 794 966	12 177 159	3 623 633	133 287	30 831 165

Pozycje pozabilansowe Banku BPH S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Bez określonego terminu	Razem
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	4 822 379	0	0	0	0	0	4 822 379
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	288 348	0	0	0	0	0	288 348
Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone	5 110 727	0	0	0	0	0	5 110 727

1.2.6.1 Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i ryzykiem operacyjnym w podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH jako podmiot dominujący nadzoruje ryzyko płynności w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka płynności ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka płynności. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w tym zakresie. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych

2.1 Nazwa Banku

Bank BPH Spółka Akcyjna jest bankiem mającym siedzibę w Polsce, Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków. Bank jest wpisany do rejestru prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie Wydział XI Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS0000010260. Numer identyfikacji podatkowej (NIP) jest następujący: 675-000-03-84.

2.2 Krótki opis jednostek, które:

- a) są objęte konsolidacją pełną:
 - BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
 - BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (BPH TFI) działa od 1998 r. Od roku 2003 r. Spółka jest w Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A., a od 2008 r. należy do Grupy General Electric Company. BPH TFI jest podmiotem pośrednio zależnym od Banku BPH (poprzez BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o., spółkę posiadającą 50,14% kapitału zakładowego i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu). Pozostałe akcje Towarzystwa znajdują się w posiadaniu General Electric Capital Corporation, z siedzibą w Stamford (USA). Wg stanu na 31 grudnia 2011 r. Towarzystwo zarządzało 15 funduszami inwestycyjnymi: 1 funduszem inwestycyjnym otwartym parasolowym (BPH FIO Parasolowy z 13 wydzielonymi subfunduszami), 11 funduszami inwestycyjnymi zamkniętymi oraz 1 Specjalistycznym Funduszem Inwestycyjnym Otwartym Total Profit. BPH TFI oferuje pełną gamę funduszy spełniających oczekiwania zarówno klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych. Tworzone są również fundusze dedykowane, dostosowane do potrzeb klientów (aktualnie 2 fundusze). BPH TFI aktywnie rozwija usługę zarządzania portfelami na zlecenie.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji od dnia przejęcia nad nimi kontroli przez Grupę. Przystaje się je konsolidować z dniem ustania kontroli.

b) są objęte konsolidacją proporcjonalną:

W Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A. nie występują spółki objęte konsolidacją proporcjonalną.

c) wykazywane metodą praw własności:

W Grupie nie występują spółki wykazywane metodą praw własności.

d) pomniejszają fundusze własne:

W Grupie nie występują jednostki, które pomniejszają fundusze własne.

e) nie są ani konsolidowane, ani nie pomniejszają funduszy własnych:

W Grupie nie występują jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.

2.3 Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

Wszelkie transakcje wewnątrz Grupy, w tym spłata wzajemnych zobowiązań oraz przekazanie funduszy, odbywają się z zachowaniem przepisów prawa obowiązujących spółki, w tym w szczególności z zachowaniem zasad Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień Statutu.

W Grupie nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

2.4 Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

W Grupie nie występują takie podmioty.

3. Informacje dotyczące funduszy własnych

3.1 Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe, fundusze własne Banku BPH obejmują:

- a) fundusze podstawowe Banku;
- b) fundusze uzupełniające Banku w kwocie nieprzewyższającej funduszy podstawowych Banku.

Na fundusze podstawowe składają się:

- a) fundusze zasadnicze Banku, na które składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy, kapitał rezerwowy;
- b) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych, które stanowią:
 - fundusz ogólnego ryzyka;
 - strata netto bieżącego okresu;
 - kapitał mniejszości;
- c) pozycje pomniejszające fundusze podstawowe, które stanowią:
 - wartości niematerialne;
 - niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych.

Fundusze uzupełniające Banku obejmują:

- a) niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży do wysokości 80% ich kwoty;
- b) pożyczki podporządkowane, na których zakwalifikowanie do funduszy uzupełniających wyraziła zgodę KNF.

Kapitał podstawowy wykazany jest w wartości nominalnej, zgodnie ze Statutem Banku oraz zapisami w Krajowym Rejestrze Sądowym. Kapitał zakładowy Banku na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosił 383 340 tys. PLN i składał się z 76 667 911 sztuk akcji zwykłych o wartości nominalnej 5 PLN za akcję.

Kapitał zapasowy tworzony jest z corocznych odpisów z zysku za okres z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku.

Kapitał rezerwowy jest zasadniczo tworzony z corocznych odpisów z zysku za okres uchwalonych przez Walne Zgromadzenie, wynik z lat ubiegłych oraz pozycje dodatkowe funduszy podstawowych i fundusze uzupełniające.

Kapitał mniejszości stanowi kapitał akcjonariuszy mniejszościowych.

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Wartości niematerialne są to możliwe do zidentyfikowania jako niepieniężne składniki aktywów Grupy nie mające postaci fizycznej, będące w posiadaniu Grupy w celu wykorzystania w produkcji lub dostarczaniu dóbr lub świadczeniu usług, lub w celu oddania do odpłatnego używania osobom trzecim, lub też związane z działalnością administracyjną jednostki, o przewidywanym okresie użyteczności ekonomicznej dłuższym niż rok. Na wartości niematerialne składają się: wartość firmy, znak towarowy, wartości niematerialne powstałe w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, nakłady związane z zakupem oprogramowania (licencji) i ich rozwoju. Wartości niematerialne wycenione wg wartości bilansowej stanowią pomniejszenie funduszy podstawowych Grupy.

Wartość firmy powstała w wyniku połączenia jednostek gospodarczych ze względu na fakt, iż cena nabycia zapłacona przez jednostkę przejmującą uwzględniała oczekiwane przyszłe korzyści ekonomiczne możliwe do osiągnięcia w wyniku transakcji połączenia, których nie można zidentyfikować w związku z poszczególnymi składnikami majątku jednostki przejmowanej. Wartość firmy powstała m.in. z tytułu takich czynników jak: zatrudnienie wysoko wykwalifikowanych pracowników, korzyści wynikające z szerokiej sieci oddziałów Banku, oczekiwane synergie, wzrost zysku oraz przyszły rozwój rynku.

Niezrealizowane zyski/ straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych obejmują wynik na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży, który jest ewidencjonowany w kapitałach Banku, przy czym:

- a) w przypadku straty fundusze podstawowe pomniejsza się o 100% straty;
- b) w przypadku zysków do funduszy uzupełniających zalicza się 80% tychże zysków.

Pożyczka podporządkowana to zobowiązanie Banku wynikające z przyjęcia środków pieniężnych spełniających zgodnie z umową łącznie następujące warunki:

- a) środki pieniężne przyjęto na okres co najmniej 5 lat (okres umowy);
- b) środki pieniężne nie mogą być wycofane z Banku przed upływem okresu umowy (chyba że Bank spełnia wymogi kapitałowe i KNF wyrazi zgodę na wycofanie tych środków);
- c) środki pieniężne podlegają zwrotowi w ostatniej kolejności w przypadku upadłości lub likwidacji Banku;
- d) zwrot środków pieniężnych nie jest zabezpieczony przez Bank bezpośrednio lub pośrednio.

Na dzień 31 grudnia 2011 r. fundusze podstawowe Grupy zostały pomniejszone o kwotę 106 tys. PLN z tytułu niezrealizowanych strat na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży. Natomiast fundusze uzupełniające zostały powiększone o kwotę 1 691 tys. PLN z tytułu zysków na tychże instrumentach.

3.2 Suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy – Prawo bankowe i Uchwale nr 325/2011 KNF

Wielkość i struktura funduszy własnych Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Pozycja	Wartość	
Fundusze podstawowe	kapitał zakładowy	383 340
	kapitał rezerwowy	937 815
	kapitał mniejszości	127 874
	fundusz ogólnego ryzyka	308 338
	pozostałe kapitały	2 694 174
	wartości niematerialne	-1 103 722
	niezrealizowane straty na instrumentach finansowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-106
	strata netto bieżącego okresu	0
	Razem	3 347 713
Fundusze uzupełniające	pożyczka podporządkowana	674 211
	niezrealizowane zyski na instrumentach finansowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	1 691
	Razem	675 902
Fundusze własne (fundusze podstawowe + uzupełniające)		4 023 615

3.3 Kwota kapitału krótkoterminowego oraz składniki zaliczone do kapitału krótkoterminowego określone zgodnie z §5 ust. 1 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

3.4 Pozycje wymienione w §2 ust. 1 pkt 3 i 4 Uchwały nr 325/2011 KNF

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów, nie posiada również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

3.5 Dla banków, o których mowa w §5 ust. 4 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami – suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

4. Informacje z zakresu przestrzegania wymogów kapitałowych, o których mowa w art. 128 ustawy - Prawo bankowe

4.1 Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

4.1.1 Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP)

4.1.1.1 Ogólne założenia procesu ICAAP

W myśl zapisów Uchwały nr 258/2011 KNF Bank ustanowił ICAAP jako proces służący ocenie wielkości kapitału wymaganego do pokrycia ryzyk, jakie Bank ponosi, tj. kapitału wewnętrznego. Proces ten zapewnia

także, by kapitał dostępny w każdym czasie w pełni pokrywał kapitał wewnętrzny lub regulacyjny, w zależności od tego, który z nich jest wyższy. ICAAP jest ściśle powiązany ze strategicznymi celami biznesowymi, skłonnością do podejmowania ryzyka oraz profilem ryzyka Banku, a także z jego adekwatnością kapitałową, zapewniając wielokierunkowy mechanizm interakcji między tymi elementami składowymi.

Proces ten obejmuje wzajemnie zależne fazy, realizowane w poniższej kolejności:

- a) określenie istotności ryzyk - analiza ryzyk występujących w otoczeniu i działalności Banku, w efekcie którego zostają określone ryzyka istotne, następnie uwzględniane w kolejnych etapach procesu;
- b) kwantyfikacja ryzyk - pomiar i oszacowanie wielkości poszczególnych ryzyk oraz kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia poszczególnych ryzyk, z zastosowaniem metodologii przyjętych przez Bank;
- c) agregacja ryzyk - konsolidacja kapitału wewnętrznego oszacowanego na poszczególne ryzyka, w wyniku czego określona jest łączna pozycja ryzyka (poziom kapitału wewnętrznego) Banku;
- d) kontrola ex-ante, monitorowanie i raportowanie kapitału (w tym kontrola ex-post) - obejmuje alokowanie kapitału dostępnego do konkretnych ryzyk, segmentów biznesowych i nadwyżki kapitału, co wraz z celami i strukturą kapitałową jest przedmiotem stałej kontroli, monitorowania i raportowania.

Równoległe z przedstawionymi powyżej fazami odbywa się podproces planowania kapitałowego i zarządzania kapitałem, który stanowiąc integralną część ICAAP, związany jest z koniecznością utrzymywania i alokowania odpowiedniej kwoty kapitału dostępnego, pozwalającej na pokrycie zidentyfikowanej pozycji ryzyka, zarówno w bieżącym okresie, jak i w przyszłości. Wspomniany podproces ściśle współdziała i częściowo pokrywa się z fazami ICAAP przedstawionymi powyżej.

ICAAP jest także uwzględniany w procesach zarządzania ryzykami istotnymi, należących do codziennej działalności Banku.

ICAAP objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, który zapewnia zgodność procesu z regulacjami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz jego stałe usprawnianie i adekwatność względem profilu działalności Banku. Na system kontroli składają się m.in. okresowy przegląd procesu prowadzony przez zaangażowane w niego jednostki, a także regularny audyt tego przeglądu i samego procesu, wykonywany przez Departament Audytu Wewnętrznego.

4.1.1.2 Identyfikacja i pomiar ryzyka

Identyfikacja bieżących i przyszłych ryzyk istotnych obejmuje określenie wszelkich ryzyk, na które Bank BPH jest narażony w swojej działalności oraz ich ocenę pod względem istotności. Ryzyko jest istotne, jeżeli w znaczny sposób może wpłynąć na zysk lub kapitał dostępny Banku. Bank utrzymuje kapitał na pokrycie ryzyk istotnych, chyba że stosowane są inne metody łagodzenia skutków realizacji ryzyka. Ryzyka istotne są przez Bank zarządzane.

Bank BPH określa dwie kategorie ryzyk:

- a) ryzyka trwale istotne;
- b) ryzyka oceniane pod względem istotności okresowo.

Ryzyka trwale istotne nie są przedmiotem okresowej oceny pod względem istotności. Wszelkie inne ryzyka oceniane są przez Bank pod względem istotności okresowo.

Za ryzyka trwale istotne Bank BPH uznaje:

- a) ryzyko kredytowe;
- b) ryzyko operacyjne;
- c) ryzyko rynkowe;
- d) ryzyko biznesowe;
- e) ryzyko płynności.

Ryzyka okresowo oceniane pod względem istotności obejmują m.in.:

- a) ryzyko reputacji;
- b) ryzyko braku zgodności;
- c) ryzyko modeli;
- d) ryzyko systemów IT;
- e) ryzyko sekurytyzacji;
- f) ryzyko polityczne;
- g) ryzyko skuteczności ochrony ubezpieczeniowej;
- h) niektóre podkategorie ryzyk trwale istotnych.

W kontekście identyfikacji i pomiaru ryzyk w ramach szacowania kapitału wewnętrznego Bank stosuje kompleksowe podejście oparte o dwa równoległe i uzupełniające się procesy:

- a) z dołu do góry (tzw. *bottom up*) – realizowany poprzez organizowane raz w roku tzw. duże warsztaty oceny istotności ryzyk z udziałem przedstawicieli dedykowanych komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za ocenę istotności i monitoring poziomu danego ryzyka;
- b) z góry na dół (tzw. *top down*) – polegający na całościowej ocenie ryzyk dokonywanej przez najwyższe kierownictwo Banku w trakcie specjalnej sesji organizowanej przynajmniej raz w roku. W trakcie sesji identyfikowane są zagrożenia i potencjalne niekorzystne sytuacje mogące skutkować stratami dla Banku lub niezrealizowaniem zakładanych celów strategicznych.

W wyniku realizacji obu procesów określana jest lista ryzyk istotnych, na które Bank będzie w największym stopniu narażony w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

W związku z fuzją Bank BPH zdefiniował specjalną kategorię ryzyka – tzw. ryzyko integracji, na które dodatkowo zdecydował się alokować kapitał wewnętrzny od dnia 31 grudnia 2009 r.

4.1.1.3 Kwantyfikacja ryzyk

W fazie kwantyfikacji ryzyk oszacowana zostaje kwota kapitału konieczna do pokrycia każdego ryzyka istotnego (kapitał wewnętrzny). Kapitał wewnętrzny nie jest szacowany dla ryzyk, których nie można ograniczyć poprzez utrzymanie kapitału (np. ryzyko płynności) oraz dla ryzyk, dla których nie ma uznanych metod kwantyfikacji ryzyka.

Kwantyfikacja ryzyka jest integralną częścią procesu zarządzania indywidualnymi ryzykami. Szacowanie kapitału wewnętrznego jest aktywnie stosowane przy monitorowaniu i raportowaniu ryzyka oraz zarządzaniu nim.

Kapitał wewnętrzny na poszczególne ryzyka trwale istotne jest kwantyfikowany przy wykorzystaniu następujących modeli:

- a) dla ryzyka kredytowego: CR+ (model główny), IRB-AA, MDA, STA, CCR (modele uzupełniające);
- b) dla ryzyka operacyjnego: regulacyjna metoda standardowa;
- c) dla ryzyka rynkowego: wartość zagrożona (Value-at-Risk);
- d) dla ryzyka biznesowego: model wewnętrzny;
- e) w przypadku ryzyka płynności Bank zabezpiecza się zarządzając nim, ograniczając je i utrzymując aktywa płynne. Ryzyko to jest jednak uznawane za trwale istotne, gdyż jest jednym z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych w działalności bankowej.

W odniesieniu do ryzyk, których nie uznaje się za trwale istotne, modelami preferowanymi są modele podobne do modeli wartości zagrożonych. W przypadku ryzyk, przy których Bank nie stosuje modeli wartości zagrożonych, do oceny kapitału wewnętrznego mogą być wykorzystane analizy scenariuszy lub inne metody ilościowe.

W przypadku ryzyk, które nie poddają się żadnemu rodzajowi analizy ilościowej, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny za decyzję o stosowanej metodzie lub podejściu jakościowym (czyli braku kwantyfikacji kapitału dla danego ryzyka). Poza kapitałem wewnętrznym na poszczególne ryzyka istotne określa się także bufor kapitałowy na ryzyka nieistotne, które mogą okazać się ryzykami istotnymi. Taki bufor kapitałowy zapewnia, że Bank unika niedoszacowania swego kapitału wewnętrznego; uznaje się go też za mający związek z progiem istotności ryzyka.

4.1.1.4 Agregacja ryzyk

W fazie agregacji kapitału następuje wyznaczenie łącznej pozycji ryzyka (poziomu kapitału wewnętrznego) w BPH. Agregacja następuje z wykorzystaniem stosowanej w Banku macierzy korelacji, w oparciu o kwoty kapitału wewnętrznego wyznaczonego oddzielnie dla każdej z kategorii ryzyk istotnych (do których stosuje się podejście ilościowe). Ponadto wielkość ta jest dodatkowo zwiększana o kwotę buforu - kapitału utrzymywanego na ryzyka nieistotne.

Uwzględnienie faktycznej korelacji między agregowanymi ryzykami w Banku wyrażone jest poprzez tzw. efekt dywersyfikacji (różnica pomiędzy sumą wszystkich ryzyk a wartością ogółem wyliczoną z użyciem macierzy korelacji).

4.1.1.5 Kontrola *ex-ante*, monitorowanie i raportowanie kapitału

Kapitał wewnętrzny oszacowany dla poszczególnych ryzyk oraz dla całego Banku podlega ciągłemu monitoringowi w porównaniu z kapitałem dostępnym i kapitałem alokowanym, strukturą kapitału i celami kapitałowymi oraz innymi wartościami kontrolnymi. Wyniki monitoringu są raportowane organom kierowniczym i nadzorczym Banku, tj. Radzie Nadzorczej, Zarządowi, Komitetowi ALCO i Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

4.1.1.6 Testy warunków skrajnych

Zintegrowane testy warunków skrajnych („enterprise-wide stress testing”) stanowią integralną część zarządzania ryzykiem i mają na celu sprawdzenie wrażliwości Banku na niekorzystne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym poprzez analizę wpływu tych zmian na poziom strat kredytowych, wielkość wolumenów depozytowych i kredytowych, strukturę bilansu, koszty finansowania, wynik finansowy, pozycję płynnościową oraz adekwatność kapitałową Banku. Wyniki testów są podstawą do opracowania działań zarządczych na wypadek zrealizowania się zakładanych scenariuszy.

4.1.1.7 ICAAP w odniesieniu do spółek zależnych

Proces ICAAP obejmuje nie tylko ryzyka charakterystyczne dla Banku BPH, ale również ryzyka ponoszone przez jego spółki zależne. Identyfikowanie ryzyk istotnych w spółkach zależnych wykonywane jest samodzielnie przez te podmioty, odrębnie od oceny ryzyk prowadzonej przez Bank przy zastosowaniu podejścia analogicznego do stosowanego w Banku. Rada Nadzorcza danej spółki zależnej oraz Zarząd Banku zatwierdza wykaz ryzyk istotnych zidentyfikowanych w podmiotach zależnych.

Identyfikacja ryzyk istotnych dokonywana jest jedynie przez te podmioty, które są w pełni konsolidowane przez Bank dla celów sprawozdawczości, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa i regulacjami z zakresu rachunkowości. Podmioty zależne o charakterze nieistotnym mogą zostać pominięte.

W spółkach zależnych kapitał wewnętrzny szacowany jest dla ryzyk uznawanych za istotne. Przy ryzykach traktowanych za istotne również na poziomie Banku kapitał szacowany jest na bazie skonsolidowanej, po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych. W innych przypadkach wielkość kapitału określa się na poziomie podmiotu zależnego (również po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych).

Warunkiem koniecznym dla oszacowania kapitału na poziomie skonsolidowanym jest techniczna wykonalność takiego oszacowania (np. dostępność odpowiednich danych) oraz brak przeszkód dla przepływów pieniężnych między podmiotem zależnym a Bankiem (w przypadku stosowania modeli odzwierciedlających dywersyfikację ryzyka).

Zakres metod szacowania kapitału wewnętrznego na poziomie podmiotu obejmuje modele wartości zagrożonej, metody regulacyjne oraz analizy porównawcze. W przypadku braku wiarygodnych wewnętrznych modeli kwantyfikacji preferowane jest stosowanie metod regulacyjnych (jeżeli są dostępne).

Agregacja ryzyk spółek zależnych kwantyfikowanych na poziomie podmiotu wykonywana jest zgodnie z tymi samymi zasadami co w Banku. Ryzyka podmiotów zależnych kwantyfikowane na poziomie Banku są włączane do kapitałów wewnętrznych dla konkretnych ryzyk i jako takie nie wymagają odrębnej agregacji.

4.1.2 Zarządzanie kapitałem

4.1.2.1 Ogólne założenia zarządzania kapitałem

Celem BPH jest aktywne zapewnienie zrównoważonego długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i utrzymanie kapitału na poziomie, który umożliwi Bankowi działanie w sposób ostrożny, a jednocześnie skuteczny. Cel ten osiągany jest przez utrzymanie odpowiedniej bazy kapitałowej, biorąc pod uwagę profil ryzyka Banku i przepisy ostrożnościowe, a także uwzględniając zarządzanie kapitałem w oparciu o ryzyko w ramach planowanych celów w działalności gospodarczej.

Głównym źródłem kapitału dla Banku jest bieżąca nadwyżka kapitału (kapitał dostępny powyżej określonego apetytu na ryzyko). Drugim głównym źródłem kapitału jest nierozliczony wynik z lat ubiegłych. Jeśli nadwyżka kapitału i nierozliczony wynik z lat ubiegłych okażą się niewystarczające, Bank rozważy emisję zadłużenia podporządkowanego i/ lub nowych akcji.

Bank określa cele kapitałowe, które zapewniają stabilną bazę kapitałową i realizację celu strategii kapitałowej, a także zgodność z zasadami strategii kapitałowej. Określenie celów kapitałowych ma podstawowe znaczenie dla zarządzania kapitałem i stanowi podstawowe odniesienie w kontekście planowania kapitału, alokacji kapitału i awaryjnych planów kapitałowych (CCP - *Contingency Capital Plans*). Ustalając cele kapitałowe, Bank BPH bierze pod uwagę swoje plany strategiczne i rozwój działalności. Cele kapitałowe mają podobny horyzont jak strategia biznesowa i są zatwierdzane przez Zarząd. Cele kapitałowe koncentrują się z jednej strony na minimalnych wymogach kapitałowych i współczynniku adekwatności kapitałowej, a z drugiej strony na kapitale wewnętrznym wymaganym do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka.

4.1.2.2 Planowanie kapitałowe

Planowanie kapitału koncentruje się na ocenie bieżących i prognozowanych wymogów kapitałowych Banku (zarówno regulacyjnych, jak i wewnętrznych), a także porównywaniu ich z bieżącym i prognozowanym kapitałem dostępnym. Oceny prognozowanego kapitału dostępnego dokonuje się w oparciu o jego bieżący poziom, założenia budżetowe (planowane zyski, dywidendy itp.), planowane działania w zakresie zarządzania kapitałem (emisja nowych akcji, zadłużenia podporządkowanego itp.) oraz postanowienia Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A.

Prognozowane wymogi kapitałowe porównuje się z prognozowanym kapitałem dostępnym, a wynik konfrontuje się z celami kapitałowymi, preferowaną strukturą kapitału i czynnikami uruchamiającymi awaryjne plany kapitałowe.

4.1.2.3 Awaryjny plan kapitałowy (CCP)

Analizie podlega fakt, czy wystarczający kapitał jest dostępny dla przewidywanego poziomu ryzyka, czy spełniono cele w zakresie poziomu kapitału i jego struktury, a także czy zaistniały czynniki uruchamiające proces CCP. Proponowane działania korygujące w ramach CCP podlegają akceptacji Komitetu ALCO.

W przypadku niespełnienia celów kapitałowych proponowane są działania zaradcze lub sporządzane są doraźne plany działania, o których podjęciu decyduje Komitet ALCO. Działania korygujące należy rozważać w następującej kolejności:

- a) wzmocnienie kontroli nad alokacją i wykorzystaniem kapitału;
- b) wykorzystanie alternatywnych źródeł kapitału (obniżenie dywidend, emisja zadłużenia podporządkowanego, emisja nowych akcji itp.);
- c) uwolnienie kapitału dostępnego przez zastosowanie sekurytyzacji;
- d) ograniczenie działalności gospodarczej (poprzez podniesienie wewnętrznych cen transferowych (FTP – *Funds Transfer Pricing*) dla produktów kredytowych itp.).

Ograniczenie działalności gospodarczej wymaga zgody Zarządu i nastąpi tylko wtedy, gdy pozostałe działania okażą się niewystarczające lub niewykonalne. Podejmując określone działania korygujące, Komitet ALCO uwzględnia zarówno koszt, jak i czas wymagany na jego realizację.

Decyzje Komitetu ALCO dotyczące działań korygujących podlegają dodatkowemu zatwierdzeniu przez Zarząd i/ lub Radę Nadzorczą, jeśli wymagają tego regulaminy wewnętrzne Banku. Zarząd otrzymuje informację od Komitetu ALCO o uruchomieniu CCP i wybranych działaniach korygujących.

4.2 W przypadku banku stosującego metodę standardową do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w §20 ust. 1 załącznika nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Zgodnie z Uchwałą nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe stanowi 8% aktywów ważonych ryzykiem Banku. Poniższa tabela przedstawia strukturę wymogów kapitałowych wyznaczonych metodą standardową w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31 grudnia 2011 r.

Wielkość oraz struktura wymogu kapitałowego łącznie na ryzyko kredytowe oraz ryzyko kontrahenta Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Klasa ekspozycji	Wartość
Rządy i banki centralne	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	84
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	805
Banki wielostronnego rozwoju	0
Organizacje międzynarodowe	0
Instytucje – banki	24 514
Przedsiębiorstwa	223 568
Detaliczne	466 446
Zabezpieczone na nieruchomościach	1 128 140
Przeterminowane	46 698
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	2
Obligacje zabezpieczone	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	0
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	1 829
Pozostałe	74 092
Razem	1 966 178

4.3 W przypadku Banku stosującego metodę wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w §6 ust. 1 załącznika nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

4.4 Kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w §6 ust. 1 pkt 2 – 5 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Minimalne wymogi kapitałowe Grupy w rozbiciu na ryzyka wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość
ryzyka kredytowego	1 952 852
ryzyka kredytowego kontrahenta	13 326
ryzyka operacyjnego	303 300
ryzyka walutowego	0
ryzyka cen towarów	0
ryzyka ogólnego stóp procentowych	30 159
ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	0
ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	0
przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	0
przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0
ryzyka rozliczenia i dostawy	0
Razem	2 299 637

Minimalne wymogi kapitałowe określają regulacyjny poziom funduszy własnych, jaki utrzymywany jest przez Grupę w celu pokrycia ewentualnych nieoczekiwanych strat wynikłych z prowadzenia działalności operacyjnej. Poziom adekwatności kapitałowej Grupy wyznaczany jest poprzez współczynnik wypłacalności, którego wartość nie może być niższa od regulacyjnego minimum ustalonego na poziomie 8%.

Zgodnie z zasadami Filara 1 Nowej Umowy Kapitałowej oraz przepisami Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz uchwał nr 208/2011 KNF i 387/2008 KNF rachunek kalkulacji całkowitych wymogów kapitałowych odzwierciedla profil działalności Grupy i odnosi się do obecnej struktury jego bilansu i operacji pozabilansowych. Ma to swoje implikacje zarówno w odniesieniu do zakresu ryzyk wchodzących do kalkulacji jak i występowania poszczególnych klas ekspozycji.

Z uwagi na fakt, że Bank BPH S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., zobowiązany jest do sporządzania sprawozdań skonsolidowanych, a tym samym rachunek minimalnych wymogów kapitałowych przeprowadzany jest zarówno w ujęciu jednostkowym, jak i w ujęciu skonsolidowanym.

Grupa w procesie wyliczania minimalnych wymogów kapitałowych jest zobowiązana do ujmowania wymogu:

- a) na ryzyko kredytowe;
- b) na ryzyko operacyjne;
- c) na ryzyko walutowe;
- d) na ryzyko cen towarów;
- e) na ryzyko ogólne stóp procentowych;
- f) na ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych;
- g) na ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych;
- h) z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań;
- i) z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej;
- j) ryzyko rozliczenia, dostawy oraz ryzyka kredytowego kontrahenta.

4.5 Kwota minimalnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego określonego zgodnie z załącznikiem nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - oddzielnie dla każdej z zastosowanych metod

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w załączniku nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Grupa wylicza wymóg kapitałowy na to ryzyko poprzez rozdzielanie wyniku finansowego Grupy na poszczególne linie biznesowe. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest równy średniej iloczynów części wyniku finansowego poszczególnych linii oraz odpowiadających im współczynników przeliczeniowych w ciągu ostatnich trzech lat. Na dzień 31 grudnia 2011 r. wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczony metodą standardową wynosił: 303 300 tys. PLN.

5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia

5.1 Definicje należności podlegających utracie wartości

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Dla celów rachunkowości Grupa przyjmuje, że aktywa finansowe przeterminowane obejmują ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów. Zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę mają wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Identyfikacja pojedynczego zdarzenia wskazującego utratę wartości może nie być możliwa. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Identyfikacja przesłanek utraty wartości dokonywana jest w Grupie w oparciu o obiektywne przesłanki ilościowe i jakościowe z uwzględnieniem oceny sytuacji finansowej klienta, jakości współpracy z Grupą oraz jego otoczenia biznesowo-prawnego. Identyfikacja występowania przesłanek utraty wartości dokonywana jest w oparciu o ocenę ryzyka niewywiązania się kredytobiorcy z zobowiązań wobec Grupy, obejmujące między innymi następujące zdarzenia:

- a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- b) niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- c) przyznanie pożyczkobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku Grupa by nie udzieliła;
- d) wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy.

W przypadku niedotrzymania warunków umowy poprzez niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej, przesłanką utraty wartości, w ocenie Grupy, jest 90-dniowe opóźnienie spłaty znaczącej kwoty należności na istotnym rachunku kredytobiorcy. Warunek ten jest stosowany przez Grupę dla wszystkich segmentów kredytobiorców.

W przypadku zidentyfikowania przesłanek utraty wartości na jakimkolwiek rachunku kredytobiorcy, łączne zaangażowanie kredytobiorcy podlega wycenieniu pod kątem utraty wartości.

Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W sytuacji pogorszenia standingu kredytowego kredytobiorcy, ujawnianego w szczególności w ramach systemu wczesnego ostrzegania i innych działań monitoringowych/ intensywnego monitorowania, w celu minimalizacji strat i możliwie szybkiego ograniczenia ryzyk - Grupa podejmuje szereg działań restrukturyzacyjnych. Najczęstsze elementy procesu restrukturyzacyjnego dotyczą renegotjacji warunków umowy kredytowej i mogą obejmować, m.in:

- a) wydłużenie okresu spłat;
- b) obniżenie oprocentowania;
- c) umorzenie części zobowiązań finansowych kredytobiorcy;
- d) kombinacje powyższych.

Decyzje w zakresie działań restrukturyzacyjnych są traktowane jak decyzje kredytowe, w tym identyfikacja przesłanek utraty wartości, i podejmowane przez odpowiedni szczebel kompetencyjny, w szczególności w wyspecjalizowanym obszarze restrukturyzacji i windykacji Grupy.

5.2 Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania odpisów aktualizujących oraz korekt wartości

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Ocena dotyczy zarówno przesłanek ujawnionych jak i przesłanek, których ujawnienie na dzień wyceny nie zaistniało (tzw. *Incurring but not reported losses* - IBNR). W zakresie identyfikacji przesłanek dla portfela IBNR, Grupa wykorzystuje statystyczne metody pomiaru uwzględniające założenia dotyczące okresu ujawniania straty (tzw. *Loss Identification Period*).

Dla wszystkich ekspozycji, dla których zakłada się występowanie przesłanek utraty wartości, Grupa dokonuje pomiaru straty opartego na oczekiwaniach przyszłych odzysków. Oczekiwania dla indywidualnie istotnych ekspozycji dokonywane są w oparciu o wiedzę ekspercką, podczas gdy dla ekspozycji ocenianych kolektywnie, oczekiwania wyznaczane są w oparciu o statystyczne metody bazujące na obserwacjach historycznych (korygowanych we wszystkich aspektach, dla których przyjmuje się brak reprezentatywności dla przyszłości).

Zasady dokonywania wyceny, z uwzględnieniem kwestii szacunków oraz kompetencji w zakresie podejmowania decyzji, są w Grupie szczegółowo uregulowane.

Metody pomiaru wraz z założeniami podlegają regularnemu procesowi walidacji. Wszelkie obserwacje procesów walidacji znajdują swoje odzwierciedlenie w zasadach/ procesie wyceny.

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeśli obiektywne przesłanki utraty wartości występują, wówczas dokonywane jest wyliczenie odpisu, który równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową ekspozycji a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową ekspozycji kredytowej obniża się poprzez dokonanie odpisu. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie rachunku rezerw. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Poziom odpisów utrzymywanych przez Grupę składa się z odpisów wynikających z indywidualnej oceny pojedynczych aktywów, a także z odpisów powstałych na skutek oceny ryzyka homogenicznych grup ekspozycji.

Dla celów określenia przyszłych przepływów pieniężnych aktywa finansowe ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości podlegają podziałowi na aktywa indywidualnie istotne oraz indywidualnie nieistotne. Podział dokonywany jest na podstawie łącznego zaangażowania kredytobiorcy, gdzie poziomy istotności zostały przez Grupę ustalone odrębnie dla segmentu klientów indywidualnych oraz podmiotów gospodarczych.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie istotnych, dokonywane jest w oparciu o eksperckie szacunki spodziewanych spłat kredytobiorcy, wpływów z tytułu realizacji zabezpieczeń, sprzedaży wierzytelności oraz wszystkich innych przepływów, wobec których istnieje możliwość wiarygodnego udokumentowania oczekiwań. Szacunki, uwzględniające ocenę kondycji finansowej kredytobiorcy oraz oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych odzwierciedlają strategię Grupy wobec kredytobiorcy i wynikają między innymi z doświadczenia współpracy z kredytobiorcą lub innymi kredytobiorcami o zbliżonym profilu ryzyka oraz znajomości danych historycznych dla podobnych przypadków.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie nieistotnych, oparte jest na ocenie portfelowej (kolektywnej) i wynika z historycznych doświadczeń dotyczących strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka. Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność kredytobiorcy do spłaty zobowiązania. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie), jak też korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Przyszłe przepływy pieniężne, ustalone zarówno dla aktywów indywidualnie istotnych jak i indywidualnie nieistotnych dyskontowane są przy wykorzystaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku, gdy pożyczka, należność lub instrument finansowy utrzymywany do terminu wymagalności jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej, to stopa dyskontowa stosowana do oszacowania utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową ustaloną w ramach danego kontraktu.

W zakresie portfela aktywów, dla których nie stwierdzono utraty wartości, Grupa tworzy odpis na straty poniesione, lecz nie zidentyfikowane (IBNR). Odpis z tytułu IBNR odzwierciedla poziom straty kredytowej, który wystąpił na skutek zaistnienia zdarzeń utraty wartości, które nie zostały zidentyfikowane przez Grupę do dnia bilansowego, ustalonej na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyki ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia IBNR. Odpis z tytułu IBNR liczony jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, wypracowane na bazie danych historycznych. Kalkulacja IBNR uwzględnia koncepcję okresu ujawniania straty kredytowej. W szacunkach odpisów, Grupa nie ujmuje strat oczekiwanych na skutek zdarzeń przyszłych, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet, jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) a bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą

oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalone straty z tytułu utraty wartości nie podlegają odwróceniu.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując modele wyceny. Wyceny instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym oraz papierów dłużnych nienotowanych na aktywnych rynkach dokonuje się w oparciu o model zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcyjnym stosowane są modele wyceny opcji. Tam, gdzie to możliwe, w modelach wykorzystywane są dane pochodzące z aktywnego rynku. W przypadku, gdy dane wejściowe do modelu pochodzące z aktywnego rynku nie są dostępne, Grupa wykorzystuje parametry i wielkości szacunkowe. Główne parametry szacunkowe stosowane do wyceny instrumentów finansowych wynikają z analizy ryzyka kredytowego kontrahenta.

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu utraty wartości zobowiązań pozabilansowych wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżącą wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych efektywną stopą procentową. Przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się w oparciu o ustalony limit w terminie odpowiadającym szacowanej dacie realizacji tego zobowiązania i uzależnia od prawdopodobieństwa wypływu środków z Grupy.

5.3 Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Łączna kwota ekspozycji księgi bankowej i handlowej Grupy według wyceny bilansowej i średnia kwartalna kwota ekspozycji (w tys. PLN)**

Klasa ekspozycji	31.12.2011*	Średnia w okresie**
Rządy i banki centralne	5 419 851	5 531 803
Samorzędy terytorialne i władze lokalne	5 262	5 967
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	12 144	13 297
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0
Institucje – banki	1 263 395	2 041 588
Przedsiębiorcy	4 078 913	3 762 456
Detaliczne	9 400 026	10 514 989
Zabezpieczenie na nieruchomościach	18 780 652	18 152 860
Przeterminowane	603 701	640 626
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	17	17
Obligacje zabezpieczone	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec instytucji i przedsiębiorców	0	0
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	15 237	22 173
Pozostałe	1 520 560	1 546 974
Razem	41 099 758	42 232 750

* W tym z tytułu zobowiązań pozabilansowych 5 084 223 tys. PLN

** Średnia kwartalna wartość ekspozycji począwszy od stycznia 2011 r.

5.4 Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiciu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

5.5 Struktura branżowa ekspozycji lub w podziale według typu kontrahenta, w rozbiciu na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według typu kontrahenta w rozbiciu na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Typ kontrahenta/ Ekspozycje	Rządy i banki centralne	Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	Instytucje	Przedsiębiorstwa	Klienci Detaliczni	Samorządy terytorialne i władze lokalne	Pozostałe	Razem
Rządy i banki centralne	5 159 734	0	0	0	0	0	260 117	5 419 851
Samorządy terytorialne i władze lokalne	0	0	0	0	0	5 262	0	5 262
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	0	12 144	0	0	0	0	0	12 144
Banki wielostronnego rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Instytucje - banki	0	0	721 173	0	0	0	542 222	1 263 395
Przedsiębiorstwa	0	0	0	3 978 587	71 146	0	29 180	4 078 913
Detaliczne	0	0	0	0	9 394 951	0	5 075	9 400 026
Zabezpieczone na nieruchomościach	0	0	0	1 529 196	17 251 456	0	0	18 780 652
Przeterminowane	0	1	0	60 686	543 014	0	0	603 701
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	0	0	0	17	0	0	0	17
Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec instytucji i przedsiębiorców	0	0	0	0	0	0	0	0

Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	0	0	15 237	0	0	0	0	15 237
Pozostałe	-21 158	0	0	0	0	0	1 541 718	1 520 560
Razem	5 138 576	12 145	736 410	5 568 486	27 260 567	5 262	2 378 312	41 099 758

5.6 Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według rezydualnych okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Termin zapadalności/ Ekspozycje	Rządy i banki centralne	Samorządy terytorialne i władze lokalne	Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	Instytucje - banki	Przedsiębiorstwa	Detaliczne	Zabezpieczenie na nieruchomościach	Przeterminowane	Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	Pozostałe	Razem
Do 3 miesięcy	3 807 000	0	156	208 495	784 352	1 149 095	157 982	488 538	0	0	0	6 595 618
Od 3 do 6 miesięcy	129 106	0	130	24 492	657 975	372 323	235 368	3 466	0	0	0	1 422 860
Od 6 do 12 miesięcy	154 805	0	1 560	24 815	861 246	987 689	197 729	6 463	0	0	0	2 234 307
Od 1 roku do 3 lat	34 918	283	2 985	118 043	699 625	2 297 122	262 861	13 169	0	0	0	3 429 006
Od 3 do 5 lat	420 034	4 979	472	6 430	329 217	1 266 350	267 802	10 850	0	0	0	2 306 134
Od 5 do 10 lat	570 691	0	4 406	84 430	488 031	1 531 008	1 387 903	12 476	0	0	0	4 078 945
Powyżej 10 lat	0	0	0	44 199	61 881	729 542	16 302 347	66 612	0	0	0	17 204 581
Brak określonego terminu	303 297	0	2 435	752 491	196 586	1 066 897	-31 340	2 127	17	15 237	1 520 560	3 828 307
Razem	5 419 851	5 262	12 144	1 263 395	4 078 913	9 400 026	18 780 652	603 701	17	15 237	1 520 560	41 099 758

5.7 W rozbiciu na istotne branże lub typy kontrahentów kwoty:

5.7.1 Ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości w rozbiciu na typy kontrahentów wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Typ kontrahenta	Wartość ekspozycji brutto
Klienci detaliczni	3 044 199
Przedsiębiorstwa	316 263
Pozostali	17 042
Razem	3 377 504

5.7.2 Salda korekt wartości i rezerw według stanu na koniec i początek okresu

Salda rezerw wg stanu na 31 grudnia 2011 r. oraz 31 grudnia 2010 r. (w tys. PLN)

	31.12.2011	31.12.2010
Salda rezerw	2 793 129	2 713 020

5.8 Kwoty ekspozycji zagrożonych bądź z rozpoznaną utratą wartości – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

5.9 Odpisy na utratę wartości należności

Odpisy na utratę wartości należności Grupy (w tys. PLN)

	Od banków	Od klientów	Razem
Stan na początek okresu 01.01.2011	0	2 310 320	2 310 320
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	501 339	501 339
Należności spisane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości	0	-416 992	-416 992
Aktualizacja z tytułu wyceny kredytów w walutach obcych	0	25 470	25 470
Inne	0	-579	-579
Stan na koniec okresu 31.12.2011	0	2 419 558	2 419 558

6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta

6.1 Opis metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Kapitał wewnętrzny szacowany jest dla ekspozycji z portfela handlowego obciążonych ryzykiem kredytowym kontrahenta w oparciu o metodę opisaną w załączniku nr 11 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Kalkulacja kapitału wewnętrznego oparta jest na algorytmie oraz wartościach parametrów określonych przez nadzór, co powoduje, iż obrane podejście jest analogiczne co przy wyznaczaniu wymogów kapitałowych Filara 1 w zakresie ryzyka kredytowego.

Ryzyko kontrahenta ograniczane jest poprzez limity zaangażowania wobec kontrahentów na rynku międzybankowym odrębnie ustalane dla transakcji depozytowych, dokumentowych oraz dla instrumentów pochodnych dla poszczególnych banków-kontrahentów, przy czym ryzyko przedrozliczeniowe i rozliczenia obciąża limity poszczególnych typów transakcji z różną wagą.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych kontrahentów w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta jest na:

- a) aktualnym ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową;
- b) ocenie sytuacji finansowej banku-kontrahenta (rating wewnętrzny);
- c) jakościowej ocenie banku-kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku;
- d) możliwości wsparcia przez podmiot macierzysty i innych kryteriów;
- e) rodzaju podpisanej dokumentacji z danym kontrahentem;
- f) wielkości funduszy własnych kontrahenta oraz Banku;
- g) sygnałach rynkowych wyceny ryzyka kredytowego (np. kwotowania kontraktów kredytowych instrumentów pochodnych (ang. *Credit Default Swap*)) - jeśli są dostępne.

W odniesieniu do klientów niebankowych ryzyko kontrahenta ograniczane jest poprzez wyznaczenie limitów przedrozliczeniowych i w szczególnych przypadkach – rozliczeniowych. Co do zasady transakcje zawierane są z wyłączeniem ryzyka rozliczeniowego (tzw. *Delivery vs. Payment*). Wyznaczanie limitów podlega standardowemu procesowi kredytowemu i zasadom monitorowania ekspozycji kredytowych obowiązujących w Banku, z uwzględnieniem specyfiki transakcji pochodnych.

Metodologia wyznaczania limitów dla kontrahentów niebankowych oparta jest na:

- a) analizie sytuacji ekonomiczno-finansowej kontrahenta ze szczególnym uwzględnieniem siły finansowej i zdolności do absorpcji potencjalnej negatywnej wyceny otwartych transakcji;
- b) analizie naturalnej ekspozycji na ryzyko walutowe lub stopy procentowej, która ma być przedmiotem zabezpieczenia;
- c) przepływach z transakcji bazowych będących przedmiotem zabezpieczenia;
- d) zastosowaniu w dokumentacji klauzul kompensacyjnych umożliwiających Bankowi ograniczenie ryzyka przedrozliczeniowego w przypadku naruszenia umowy;
- e) ocenie zabezpieczenia limitów (np. zabezpieczenia rzeczowe, kaucja wstępna lub bieżąca).

Ponadto, wykorzystanie limitów dla banków, jak i klientów niebankowych podlega codziennemu monitorowaniu w zakresie negatywnej wyceny, rozliczenia i ustanowionych zabezpieczeń bieżących (jeśli są wymagane).

6.2 Opis zasad polityki w zakresie zabezpieczeń kredytowych i tworzenia rezerw kredytowych oraz narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

6.2.1 Zasady dotyczące zabezpieczeń kredytowych

Bank BPH przyjmuje jako zabezpieczenie swoich wierzytelności różnorodne składniki majątkowe – zarówno materialne - rzeczy ruchome, nieruchomości, jak i niematerialne oraz stosuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń. Wartość i forma przyjmowanego przez Bank zabezpieczenia dostosowana jest do indywidualnych cech transakcji i występującego poziomu ryzyka.

BPH przykłada szczególną wagę do pewności prawnej zabezpieczeń - umowy zabezpieczeń sporządzane są zgodnie z obowiązującymi w Banku wzorami. Umowy odbiegające od obowiązującego standardu wymagają zaakceptowania przez radcę prawnego.

Ustalając wartość zabezpieczenia, Bank kieruje się przede wszystkim zasadą ostrożnej wyceny i bierze pod uwagę czynniki, takie jak: stan przedmiotu zabezpieczenia, możliwości jego zbytu, obciążenia dotyczące przedmiotu zabezpieczenia, ryzyko prawne, ekonomiczne i inne szczególne ryzyka związane z danym typem zabezpieczenia (np. ryzyko środowiskowe), czas i koszty związane z ewentualnym dochodzeniem roszczeń. Rzetelna analiza tych czynników stanowi podstawę do adekwatnej oceny wartości zabezpieczenia.

Ocena zabezpieczenia uwzględnia korelację pomiędzy wartością zabezpieczenia a zdolnością kredytową dłużnika. Stopień korelacji pomiędzy wartością aktywów wykorzystanych jako zabezpieczenie a wiarygodnością kredytową dłużnika nie może być nadmierny. Zabezpieczenia, w przypadku których stopień korelacji jest nadmierny nie są wyceniane materialnie.

Minimalne wymogi w zakresie zabezpieczeń określone są zarówno w standardach kredytowania (dotyczy zwłaszcza produktów dla klientów detalicznych) lub określone indywidualnie (w przypadku finansowania przedsiębiorców/ firm). Decydując o zabezpieczeniu konkretnej transakcji bierze się pod uwagę poziom i profil ryzyka klienta oraz ryzyka związanego z tą transakcją (kwota, okres finansowania, struktura transakcji i relacji klienta z Bankiem). Ustanowione zabezpieczenia muszą być adekwatne do poziomu ryzyka ponoszonego przez Bank.

6.2.2 Zasady tworzenia rezerw

Oszacowania korekty wyceny transakcji pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta dokonuje się w ujęciu indywidualnym: w przypadku klientów gdzie analiza indywidualna wskazała na podwyższone ryzyko kredytowe kontrahenta oraz w ujęciu portfelowym: w odniesieniu do transakcji z kontrahentami gdzie indywidualna ocena standingu kredytowego nie wykazała przesłanek podwyższonego ryzyka.

W przypadku transakcji ocenianych indywidualnie, korektę szacuje się przy zastosowaniu techniki zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podejściu wieloscenariuszowym z uwzględnieniem spłat z wszelkich możliwych źródeł, w tym również z tytułu realizacji zabezpieczeń. W każdym przypadku szacunek przepływów dokonywany jest w oparciu o indywidualną ocenę transakcji, z uwzględnieniem istotnych czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Proces ustalania wartości odzysku powinien zapewnić, że wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości i czasie uwzględnianych w rachunku utraty wartości podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego lub w inny sposób, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia.

W zakresie wyceny portfelowej, w celu oszacowania korekty wyceny wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta wykorzystuje się podejście oparte na koncepcji strat poniesionych lecz niezidentyfikowanych, zgodnie z zapisami punktu 5.2 niniejszego raportu.

6.2.3 Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W celu wczesnej identyfikacji negatywnych zmian ustanowione zabezpieczenia podlegają monitorowaniu, zarówno z punktu widzenia ich wartości, jak i stanu prawnego. Wartość zabezpieczeń jest rejestrowana w systemach operacyjnych Banku i podlega weryfikacji oraz aktualizacji z częstotliwością uzależnioną od poziomu zmienności wartości, charakterystycznego dla danego zabezpieczenia. Zabezpieczenia, których ważność (np. polisy ubezpieczenia) lub wartość (np. cesja należności, zastaw rejestrowy/ przewłaszczenie zapasów, itp.) może podlegać częstym zmianom, są monitorowane na bieżąco, w okresach adekwatnych dla danego rodzaju zabezpieczenia, lecz nie rzadziej niż w okresach kwartalnych.

Przegląd obejmuje weryfikację stanu prawnego i fizycznego zabezpieczenia (o ile zachodzi taka potrzeba), zmiany wartości zabezpieczenia w okresie od ostatniego przeglądu, weryfikację prawidłowości i kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem oraz prawidłowości i ważności dokumentów ubezpieczeniowych (o ile dotyczy).

6.3 Dodatnia wartość godziwa brutto kontraktów, korzyści z saldowania, bieżącej ekspozycji kredytowej, ustanowionego zabezpieczenia oraz wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych, przy czym wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych stanowi ekspozycję z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych po uwzględnieniu korzyści z prawnie obowiązujących umów saldowania jak i umów dotyczących zabezpieczenia kredytowego

Stan na 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Kategoria	Wartość
Dodatnia wycena brutto	165 153
Korzyści z saldowania	155 303
Wartość netto ekspozycji kredytowej	193 494
Bieżąca ekspozycja kredytowa	193 494

Bank stosuje uproszczoną metodę uznawania zabezpieczeń finansowych, nie ma zatem możliwości wykorzystania zabezpieczeń finansowych dla portfela handlowego.

6.4 Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą, w zależności od dokonanego wyboru

Do celów obliczenia ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych stosowana jest metoda wyceny rynkowej zgodnie z załącznikiem nr 16 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Ekspozycja Banku z tytułu zawieranych z kontrahentami transakcji skarbowych obliczana jest jako suma kosztu zastąpienia i przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej. Za koszt zastąpienia przyjmuje się: wartość rynkową danej transakcji, gdy jest ona dodatnia lub zero. Przyszła potencjalna ekspozycja kredytowa (*Add on*) związana jest z potencjalną zmianą wartości transakcji w czasie (iloczyn nominału transakcji i wagi ryzyka).

6.5 Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.6 Kredytowe transakcje pochodne (referencyjne) w podziale na transakcje zawarte w celach związanych z własnym portfelem kredytowym, w tym stanowiące nierzeczywistą ochronę kredytową oraz na transakcje zawarte na zlecenie klientów i transakcje spekulacyjne, z dalszym rozbięciem na zabezpieczenie zakupione i sprzedane w ramach każdej grupy produktów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.7 Oszacowanie współczynnika α , jeśli Bank uzyskał zgodę od władz nadzorczych na szacowanie α

Bank nie stosuje współczynnika α .

7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem

7.1 Nazwy zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank oraz przyczyny ewentualnych zmian w tym zakresie

Za uznane instytucje wiarygodności kredytowej Bank uznaje agencje ratingowe Standard & Poor's, Moody's oraz Fitch, których to oceny wiarygodności kredytowej są przenoszone na poszczególne ekspozycje zgodnie z postanowieniami Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Oceny wiarygodności kredytowej pozyskiwane są przez Bank za pomocą platformy Reuters oraz bezpośrednio od ww. agencji ratingowych,

a następnie za pomocą wewnętrznych systemów raportowania przenoszone na odpowiadające im ekspozycje Banku.

7.2 Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Bank wykorzystuje zewnętrzne oceny wiarygodności kredytowej do ustalania wag ryzyka dla ekspozycji wobec rządów i banków centralnych oraz instytucji.

7.3 Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego

Przeniesienie zewnętrznej oceny wiarygodności kredytowej na stopnie jakości kredytowej określone w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami następuje zgodnie z postanowieniami załącznika nr 15 do tej uchwały oraz postanowieniami wynikającymi z Uchwały nr 387/2008 KNF:

- a) jeżeli dany instrument finansowy, do którego należy pozycja stanowiąca ekspozycję, posiada własną ocenę wiarygodności kredytowej, wówczas dla przypisania tej ekspozycji do danej klasy jakości kredytowej należy wykorzystać tą ocenę;
- b) w sytuacji, w której danej pozycji nadano wyłącznie jedną ocenę kredytową, należy wykorzystać tę ocenę do określenia wagi ryzyka dla tej pozycji;
- c) jeśli danej pozycji przypisano dwie lub więcej ocen wiarygodności kredytowej, wówczas należy uwzględnić dwie oceny implikujące najniższe wagi ryzyka, przy czym jeżeli te dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie (tj. należą do innej klasy jakości kredytowej) należy zastosować wyższą z tych dwóch;
- d) przypadku braku oceny wiarygodności kredytowej określonej bezpośrednio dla danej pozycji zastosować można ocenę innego instrumentu finansowego danego podmiotu lub też ogólną ocenę jakości kredytowej tego podmiotu pod warunkiem, że:
 - wskazuje ona wyższą wagę niż ta, która odnosiłaby się do ekspozycji nie posiadającej oceny kredytowej; lub
 - wskazuje ona niższą wagę ryzyka, a rozpatrywana ekspozycja posiada rangę pod każdym względem równą lub wyższą niż dany program emisji lub instrument finansowy lub odpowiednio niezabezpieczone ekspozycje uprzywilejowane tego podmiotu.

7.4 Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej określonych w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, przy czym nie ma obowiązku ogłaszania tej informacji, jeśli Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz w uchwale KNF wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe

Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz Uchwale nr 387/2008 KNF, wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe.

7.5 Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego dla każdego stopnia wiarygodności kredytowej ustalonego dla metody standardowej oraz pozycji, które stanowią pomniejszenia funduszy własnych

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz ryzyka kontrahenta	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczenia ryzyka kredytowego
Bez Ratingu	35 247 414	35 247 414
1	3 208 184	3 208 184
2	2 326 804	2 326 804
3	117 740	117 740
4	199 616	199 616
Razem	41 099 758	41 099 758

Wartość pozycji pomniejszających fundusze podstawowe wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	Wartość
Wartości niematerialne	1 103 722
w tym: wartość firmy	915 609
Razem	1 103 722

8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem.

8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego

8a.1 Kwota wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów tego ryzyka, określonych w §6 ust. 1 pkt 2 Uchwały nr 76/2010 KNF, odrębnie dla każdego rodzaju ryzyka, dla którego bank oblicza wymóg kapitałowy

Minimalne wymogi kapitałowe Grupy z tytułu ryzyka rynkowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość
ryzyka walutowego	0
ryzyka cen towarów	0
ryzyka ogólnego stóp procentowych	30 159
ryzyka szczególnie cen instrumentów dłużnych	0
ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	0
Razem	30 159

8a.2 Wielkość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego stopy procentowej związanego z pozycjami sekurytyzacyjnymi

Grupa nie posiada pozycji sekurytyzacyjnych.

9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów kapitałowych metody wartości zagrożonej

Grupa nie stosuje metody wartości zagrożonej w wyliczaniu wymogów kapitałowych.

10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego

10.1 Stosowane metody wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w załączniku nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami.

10.2 W przypadku stosowania metod zaawansowanego pomiaru zgodnie z §34-67 załącznika nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - opis metodologii, włącznie z omówieniem odpowiednich wewnętrznych i zewnętrznych czynników uwzględnionych przy stosowanej metodzie. W przypadku częściowego zastosowania metody - omówienie i zakres stosowanych metod

Grupa nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru.

11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

11.1 Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny, w tym podstawowe założenia i praktyki mające wpływ na wycenę oraz opis wszelkich istotnych zmian tych praktyk

Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji kapitałowej	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Ogółem udziały w podmiotach niekonsolidowanych oraz udziały mniejszościowe	160	160
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	15 237

Szczegółowe informacje na temat zasad rachunkowości i metod wyceny ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym przedstawione są w nocie „Znaczące zasady rachunkowości” do Rocznoego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2011 r.

11.2 Wartość bilansowa, wartość godziwa i dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą, jeśli te wielkości różnią się istotnie

Ekspozycje kapitałowe notowane na giełdzie nieuwzględnione w portfelu handlowym wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji kapitałowej	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	15 237

11.3 Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje

Ekspozycje w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Papiery notowane na giełdzie		
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	15 237
Odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych		
Inne ekspozycje		
Spółdzielnia Mieszkaniowa "Pomorska"	1,62	1,62
Nowosolska Spółdzielnia Mieszkaniowa w Nowej Soli	0,40	0,40
Kołobrzeska Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kołobrzegu	5,00	5,00
Spółdzielnia Budownictwa Mieszkaniowego "Ursynów" w Warszawie	1,00	1,00
Spółdzielnia Mieszkaniowo-Budowlana "Klub Dwustu" w Warszawie	4,00	4,00
Spółdzielnia Mieszkaniowa "WARSZEWO" w Szczecinie	4,56	4,56
Overkam 7Como Sp. z o.o.	13,00	13,00
Visa Europe Limited*	0,04	0,04
MasterCard Incorporated**	0	0
S.W.I.F.T. SCRL***	130,21	130,21
Ekspozycje ogółem	20 159,83	15 396,83

*) 1 akcja VISA Europe Ltd. Wydana z tytułu członkostwa Banku BPH S.A. w VISA. Zaangażowanie infrastrukturalne.

**) 1 akcja zwykła kategorii M spółki MasterCard Incorporated o wartości nominalnej akcji wynoszącej 0,0001 USD (mniej niż 1/100 PLN). Brak nakładów kapitałowych Grupy, gdyż akcja została wydana bezpłatnie z tytułu członkostwa Banku BPH S.A. w MasterCard. Zaangażowanie infrastrukturalne.

***) Akcje spółki S.W.I.F.T. SCRL wynikają z członkostwa Banku BPH S.A. w systemie SWIFT. Zaangażowanie infrastrukturalne.

11.4 Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2011 r. Grupa nie dokonywała likwidacji akcji i udziałów. Dokonana natomiast została sprzedaż udziałów w spółce i ekspozycji w spółdzielnię mieszkaniową. Kwota zrealizowanych strat ze sprzedaży udziałów i innych ekspozycji kapitałowych w ujęciu skumulowanym w 2011 r. wyniosła 45 tys. PLN.

11.5 Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Pozycje zaliczane do funduszy podstawowych i uzupełniających zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe i Uchwały nr 325/2011 KNF przedstawiono szczegółowo wraz z opisem składników funduszy własnych.

12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

12.1 Charakter ryzyka stopy procentowej, podstawowe założenia (w tym założenia dotyczące przyszłych wcześniejszych spłat kredytów oraz zachowania depozytów o nieustalonym terminie wymagalności) oraz częstotliwość pomiaru ryzyka stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiuje się jako wrażliwość zarówno dochodu odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku¹ na zmiany poziomu stóp procentowych.

Bank BPH identyfikuje następujące źródła ryzyka stóp procentowych w portfelu bankowym:

- a) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania;
- b) ryzyko krzywej stóp procentowych;
- c) ryzyko bazowe;
- d) ryzyko opcji – związane z występowaniem opcji przyznawanych klientom w ramach produktów i usług oferowanych przez Bank; w szczególności dotyczy to wcześniejszych spłat kredytów, wcześniejszych wypłat depozytów, stosowania innych parametrów niż ujęte w harmonogramie spłaty rat kredytów oraz ryzyko wynikające z występowania instrumentów pochodnych wbudowanych w oferowane usługi i produkty.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela, ale także osobno dla portfela bankowego. Dla celów pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wyznacza profil przeszacowania dla produktów bez daty zapadalności oraz wielkości przedpłat/ opóźnień dla kredytów z harmonogramem spłat stosując metody procesu charakteryzacji produktów. Metody te bazują na danych historycznych, obejmują analizy historycznego zachowania wolumenu, oprocentowania czy spłat rat kredytowych.

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej portfela bankowego wykorzystywane są analogiczne metody jak dla ryzyka całego Banku:

- a) metoda symulacji historycznej wartości zagrożonej (VaR);
- b) wartość punktu bazowego (BPV - *Basis-point-Value*).

¹ Bilansowa wartość zaktualizowana kapitału reprezentuje wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z aktywów, pomniejszona o wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych dotyczących pasywów, plus lub minus wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z pozycji pozabilansowych. Zaktualizowana wartość ekonomiczna danego instrumentu reprezentuje oszacowanie wartości zaktualizowanej oczekiwanych przepływów netto środków pieniężnych danego instrumentu zdyskontowanych celem uwzględnienia rynkowych stawek oprocentowania.

Ekspozycja księgi bankowej BPH na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BpV wg stanu na 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	0	3	11	22	16	-27	-4	21
PLN	30	-20	51	-33	76	-19	-7	78
USD	-1	1	3	9	6	-4	0	14
CHF	-50	-51	-3	29	63	159	-189	-42

W celu monitorowania narażenia wyniku odsetkowego Banku na niekorzystną zmianę stóp procentowych Bank przeprowadza analizę scenariuszową, która zakłada równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o +/- 100 punktów bazowych. Symulacja przeprowadzana jest dla kolejnych 12 miesięcy.

Ryzyko stopy procentowej portfela bankowego jest transferowane za pomocą systemu stawek funduszy transferowych i podlega zcentralizowanemu zarządzaniu przez wyspecjalizowane jednostki w Obszarze Skarbu.

Pomiar i raportowanie ryzyka stopy procentowej portfela bankowego jest dokonywany przez Departament Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka stopy procentowej portfela bankowego są sporządzane na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięczne, kwartalne) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet ALCO.

12.2 Zmiana wyniku finansowego, zdyskontowanej wartości ekonomicznej lub innych miar stosowanych do oceny skutków szokowych spadków lub wzrostów stóp procentowych obliczonych zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank, w podziale na poszczególne waluty

W celu określenia ryzyka stopy procentowej portfela bankowego sporządzane są także analizy scenariuszy warunków kryzysowych, które zakładają równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych, a także przesunięcia definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej portfela bankowego BPH wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	17	565	2 121	4 428	3 280	-5 442	-782	4 187
PLN	5 990	-3 935	10 198	-6 582	15 132	-3 757	-1 422	15 623
USD	-161	151	627	1 763	1 297	-867	-92	2 718
CHF	-10 022	-10 173	-528	5 871	12 536	31 703	-37 877	-8 491

13. Informacje w zakresie obliczania wymogów kapitałowych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie posiada ekspozycji sekurytyzacyjnych.

14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznym ratingów

Bank nie stosuje metody wewnętrznym ratingów.

15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

15.1 Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Bank nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych. Bank stosuje umowy ramowe o kompensowaniu transakcji pozabilansowych na potrzeby wyliczenia ekwiwalentu bilansowego stanowiącego podstawę kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta. Kompensowanie umowne jest elementem ograniczającym ryzyko. Bank dokonuje saldowania wartości ekwiwalentu bilansowego instrumentów pochodnych w oparciu o zapisy §78 załącznika nr 16 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami.

15.2 Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami oraz głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank

Bank stworzył i rozwija system zarządzania przyjmowanymi zabezpieczeniami, obejmujący procedury ich ustanawiania, standardowe wzory dokumentacji prawnej, wewnętrzne zasady wyceny, zasady rejestracji w systemach operacyjnych Banku, a także monitoring ich wartości i pewności prawnej oraz kryteria uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe.

Bank stosuje i przyjmuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń oraz różnorodne składniki majątkowe. Katalog zabezpieczeń akceptowanych przez Bank obejmuje:

- a) zabezpieczenia osobiste: ubezpieczenie kredytu, gwarancje, poręczenia, awale udzielone przez podmioty o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, zlecenie udzielenia kredytu, oświadczenie patronackie, przystąpienie do długu;
- b) zabezpieczenia rzeczowe:
 - zabezpieczenia finansowe - ustanawiane na środkach pieniężnych lub papierach wartościowych (obligacje, bony skarbowe, bony komercyjne, jednostki uczestnictwa, certyfikaty inwestycyjne, certyfikaty depozytowe, akcje) w formie kaucji, blokady rachunku bankowego bądź rachunku papierów wartościowych, zastawu rejestrowego/ kodeksowego/ finansowego, przewłaszczenia;
 - na nieruchomości - hipoteki;
 - na aktywach rzeczowych - ustanawiane w formie zastawu rejestrowego/ przewłaszczenia;
 - na wierzytelnościach - ustanawiane w formie cesji wierzytelności.

Bank - w celu ograniczenia specyficznych ryzyk transakcji bądź ryzyk mogących wyniknąć ze zmiany sytuacji kredytobiorcy - stosuje również w zawieranych umowach szereg klauzul specjalnych o charakterze ochronnym lub/ i finansowym zgodnie z obowiązującym w Banku standardem opracowanym przez Pion Zarządzania Ryzykiem i podlegającym ścisłej weryfikacji przez Pion Prawny i Relacji Korporacyjnych.

15.3 Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

Nie dotyczy, ponieważ Bank nie wykorzystuje technik ograniczania ryzyka w formie gwarancji ani kredytowych instrumentów pochodnych.

15.4 Informacja o koncentracji ryzyka rynkowego lub kredytowego w zakresie zastosowanych instrumentów ograniczania ryzyka

W celu ograniczenia ryzyka Bank wykorzystuje wyłącznie kaucje gotówkowe, które ze względu na swój charakter nie generują ryzyka rynkowego ani ryzyka kredytowego.

15.5 W przypadku Banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej zgodnie z załącznikiem nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami lub metody wewnętrznych ratingów zgodnie z załącznikiem nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, ale nie stosującego własnych szacunków straty z tytułu niewykonania zobowiązań (LGD) oraz współczynników konwersji do poszczególnych klas ekspozycji - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowita wartość ekspozycji (po zastosowaniu, w miarę stosowności, saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych) zabezpieczoną przez uznane zabezpieczenia finansowe lub inne uznane zabezpieczenia, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją oraz wartość zabezpieczeń w formie kaucji wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją, w tym:	Wartość brutto ekspozycji	Waluta ekspozycji	Wartość zabezpieczeń w formie kaucji	Waluta zabezpieczenia
Detaliczne	1 380	PLN	1 322	PLN
	9	CHF	9	PLN
Institucje - banki	1 066	EUR	1 066	EUR
	52 200	EUR	52 200	PLN
Przedsiębiorstwa	1 613	CHF	1 610	PLN
	2 303	EUR	2 299	EUR
	5 300	EUR	5 280	PLN
	703	PLN	699	EUR
	33 659	PLN	33 440	PLN
	25	PLN	25	USD
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	45	PLN	44	PLN
	98 303		97 996	

15.6 W przypadku Banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej lub metody wewnętrznych ratingów - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowitą wartość ekspozycji (po zastosowaniu saldowania, jeżeli występuje - ekspozycji bilansowych i pozabilansowych) zabezpieczoną gwarancją lub kredytowymi instrumentami pochodnymi; dla ekspozycji kapitałowych wymóg ten stosuje się do każdej z metod określonych w §45-59 załącznika nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Bank nie wykorzystuje technik CRM (ang. *Credit Risk Mitigation*) w formie gwarancji ani kredytowych instrumentów pochodnych.

16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego

Grupa Banku BPH S.A. nie stosuje metody zaawansowanego pomiaru do wyliczenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego.